

Indrukwekkende biografie over Henny Schouten en haar zienswijze op WO2 en de periode daarna in Nederlands-Indië. Henny overleed op 17 maart jl. aan de gevolgen van het Covid-19 virus. (Pagina 23)

In dit nummer:

Kritiek op Indië-onderzoek neemt toe.....2

Het noodlot van de Duitse Indo's.....3

Op zoek naar de Orang Pendek.....8

De idioten van de geschiedenis.....12

Lesprogramma '75 jaar vrijheid'.....14

Kampnummers (2).....15

Sophiahof – Van Indië tot nu.....17

Uit naam van de Majesteit.....19

JES Nieuws.....21

Chinees-Indische restaurantcultuur is immaterieel Nederlands erfgoed.....25

Column.....27

Oproep nabestaanden Krijgsgevangenkamp Fukuoka-14.....28

Links4u.....28

Van de redactie

Het loopt nog niet echt storm met berichten in de rubriek 'Indische Agenda'. Nog heel veel organisaties kijken kennelijk de kat nog even uit de boom. Begrijpelijk. Maar desondanks toch weer een zeer gevarieerd julinummeer dit keer, met een speciaal voor NICC Magazine geschreven artikel over Duitse Indo's. Verder de introductie van een nieuw lesprogramma over Nederlands-Indië in het kader van '75 jaar vrijheid'. Het 2^e deel van 'Kampnummers' en het toevoegen van de Chinees-Indische restaurantcultuur aan de Immateriële erfgoedlijst. Verder aandacht voor een aantal uitzonderlijke boeken in 'Boekbesprekingen'. Tenslotte een oproep aan nabestaanden van Krijgsgevangenen kamp Fukuoka-14, in verband met een te onthullen namenlijst. Een reden te meer om u heel veel leesplezier toe te wensen.

Heeft u zelf een item, waarvan u denkt dat dit onze lezers zal interesseren? NICC Magazine stelt haar redactionele inhoud met alle plezier voor u open.

Graag willen wij u ook wijzen op de mogelijkheid **NICC Magazine als advertentie medium** te gebruiken. Hierbij een oproep aan alle lezers die eigenaar zijn van een bedrijf of er werkzaam zijn als PR manager om NICC Magazine als mogelijkheid te zien om **uw bedrijf of product onder de aandacht** van nu bijna 10.000 abonnees te brengen. Tevens willen wij een beroep doen op uw **waardering** als abonnee voor het zeer vele werk dat wij maandelijks aan NICC Magazine hebben. Houdt u in gedachten dat NICC Magazine geheel GRATIS is, hetgeen echter niet betekent dat wij geen kosten hebben. Juist in deze tijden is

uw betrokkenheid bij NICC Magazine van groot belang en vragen wij u een **VRIJWILLIGE DONATIE**. Wij zullen u daarvoor zeer dankbaar zijn en u zult verzekerd zijn van een blijvende gratis toezending van uw geliefde en gewaardeerde NICC Magazine. Onze volledige bankgegevens zijn: (BIC: RABONL2U) **NL39 RABO 0129 216 836** t.n.v. **N.I.C.C.** Den Haag NL.

Mogen wij u tenslotte vragen om NICC Magazine zoveel mogelijk bij uw familie, vrienden en kennissen onder de aandacht te brengen? Vraag hen ook gratis abonnee te worden. Wij wensen u weer veel plezier met uw NICC Magazine. Mede dankzij uw donaties en advertenties kan NICC Magazine helemaal GRATIS blijven.

Hans Vogelsang, hoofdredacteur.

Kritiek op Indië-onderzoek neemt toe

DEN HAAG (9 juli 2020) – De kritiek op het grote Indië-onderzoek neemt toe. Meest recente steen des aanstoots is de bizarre bewering van historicus Rémy Limpach, dat "racisme in het DNA van KNIL-officieren" zou zitten. Federatie Indische Nederlanders (FIN) heeft nu opheldering geëist van de programmadirectie.

Het is niet de eerste keer dat er rumoer is rondom het inmiddels controversiële Indië-onderzoek. Eerder zorgden ook uitlatingen van Remco Raben en Anne-Lot Hoek, eveneens bij het onderzoek betrokken historici, voor opschudding. Volgens FIN-voorzitter Hans Moll wekken de uitlatingen van de verschillende onderzoekers "individueel en tezamen" op z'n minst "de schijn van partijdig-

heid". Hij maakt zich dan ook ernstige zorgen over de koers van het onderzoek en eist een verklaring van de programmadirectie. Moll wil onder andere weten hoe de onafhankelijkheid van de onderzoekers is gewaarborgd.

FIN heeft ook de Maatschappelijke Klankbordgroep opgeroepen openheid van zaken te verschaffen. Als bij het Indië-onderzoek ingesteld advies- en overlegorgaan moet de klankbordgroep onder andere inzicht bieden in "de repercussies van het onderzoek op de samenleving". De vraag is echter in hoeverre de klankbordgroep daar zicht op heeft. Dat die vraag reëel is bleek wel na de onverwachte excuses van Nederland aan Indonesië eerder dit jaar.

Terwijl veel (Indische) Nederlanders verbijsterd waren toonde het Indisch Herinneringscentrum (IHC) en Pelita zich opmerkelijk genoeg juist verheugd. Precies deze organisaties hebben namens Indisch Nederland zitting in de klankbordgroep.

Dat de uitlatingen van Limpach onder Indische Nederlanders voor ergernis hebben gezorgd staat in ieder geval als een paal boven water.

Vooraf KNIL-veteranen en nabestaanden reageren geïrriteerd. Zij wijzen onder andere op de zeer gemêleerde samenstelling van het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger (KNIL). Volgens Bo Keller, Indië-, Nieuw-Guinea- en Korea-veteraan, zijn de uitlatingen van Limpach "zeer discriminerend en

beledigend ten aanzien van oud-KNIL-soldaten". Indië- en Nieuw-Guinea-veteraan John Bruininga vindt eigenlijk dat de uitspraken geen aandacht verdienen, maar vraagt zich wel af of Limpach "strakjes God ook nog beticht van racisme".

Update 10 juli 2020 – 17:25u:
In een reactie tegenover [NU.nl](https://nu.nl) laat het NIOD weten de zorgen van de Indische en veteranenorganisaties serieus te nemen. De bewering van historicus Rémy Limpach over het DNA van KNIL-officieren zou niet letterlijk

moeten worden genomen, aldus het instituut. Het NIOD weerspreekt de beschuldigingen van partijdigheid en zegt dat het individuele onderzoekers vrij staat om deel te nemen aan het maatschappelijke debat.

Het noodlot van de Duitse Indo's

Internering van Indische jongens vanwege hun Duitse achternaam

Door: Werner Stauder*

Op 10 mei 1940, toen Tjarda van Starckenborgh, de gouverneur-generaal van Nederlands-Indië te Batavia op de hoogte was gebracht van de Duitse inval in Nederland, werd via de radio het codewoord 'Berlijn' uitgezonden. Dit was het sein voor de bestuurs-ambtenaren in de gehele Indische archipel om alle personen van Duitse afkomst alsmede sympathisanten van Duitsland te arresteren en in interneringskampen op te sluiten. Duitse zeelieden van de koopvaardij schepen die op dat moment in de havens van Indië lagen, werden overmeesterd door mariniers en gevangengenomen.

Onder de noemer van staatsgevaarlijk werden ruim 2800 mannen en vrouwen opgepakt en geïnterneerd, waaronder volgens betrouwbare gegevens waarover Dr. Lou de Jong beschikte, nauwelijks 30 overtuigde Nazi's bleken te zitten.

Het merendeel van de mensen die puur vanwege hun Duitse afkomst het slachtoffer van deze maatregel werden, waren gewone fatsoenlijke burgers: arbeiders, architecten, ambtenaren, politieagenten, fabrikanten, kooplieden, hotel-eigenaars, boekhouders, juweliers, opticiens, kunstenaars, onderwijzers, wetenschappers, artsen en

verpleegsters, die zich aan politiek niets gelegen lieten gaan, maar ook planters en boeren die op afgelegen plantages en boerderijen of in de kampong woonden en zelfs missionarissen en zendelingen diep in de rimboe alsmede bejaarde Duitse oud-Indischgasten die al tientallen jaren in Indië woonden en hun hele leven als militairen trouw bij het KNIL hadden gediend.

Kamp Ambawara

Sommigen van hen werden zelfs uit de bejaardentehuizen weggevoerd. De stemming onder de Nederlanders in Indië was door de gebeurtenissen in Europa fel anti-Duits op het hysterische af. Vele onschuldige burgers werden het slachtoffer van deze heksenjacht op alles wat maar in de verste verte Duits was.

De arrestaties verliepen niet altijd zachtzinnig, want sommigen werden letterlijk hun huis uitgeslagen en liepen daarbij rake klappen en lelijke verwondingen op. Velen kregen niet eens de tijd

om zich aan te kleden of om persoonlijke spullen mee te nemen.

Geen onderscheid

De Nederlanders maakten daarbij ook geen onderscheid tussen 'Arische' Duitsers en Duitse Joden die de vervolging door de nazi's in Europa juist waren ontvlucht. Ook meer dan 150 onschuldige Indische jongens met een Duitse achternaam (sommige bronnen spreken van circa 200) werden zonder pardon opgepakt en afgevoerd alsof ze zware criminelen waren. Velen van hen spraken geen woord Duits en sommige Indo-Duitsers in de kampongs waren noch de Duitse noch de Nederlandse taal machtig omdat ze in de kampongs van hun inlandse moeders in een geheel Indonesische omgeving waren opgegroeid. Hun vaders of grootvaders waren vaak Duitse militairen in dienst van het KNIL, die met Indonesische vrouwen getrouwd waren en waarvan sommigen zich wel en anderen in verband met de hoge kosten niet hadden laten naturaliseren tot Nederlander.

De latere burgemeester van Amsterdam en minister van justitie Ivo Samkalden was in zijn functie als aspirant-controleur Binnenlands Bestuur heel nauw betrokken bij de arrestaties van de Duitsers in Indië. In sommige

kampongs trof hij Indische jongens aan die weliswaar officieel Duitse staatsburgers waren, maar geen Duits en geen Nederlands spraken en zelfs niet eens Maleis, maar alleen Madoerees of Soendanees. Zij werden samen met hun Duitse vaders gearresteerd, maar later in opdracht van Samkalden toch vrijgelaten. Op de vraag waarom hij dit deed zei hij later: "Ze begrepen absoluut niet wat er aan de hand was. Die lieten we vrij, hun vaders niet."

Deze jongens mogen van geluk spreken, want niet elke bestuursambtenaar was zo schappelijk. De meeste Indo-Duitsers werden namelijk wel opgepakt en kwamen in de interneringskampen achter het prikkeldraad terecht.

Desalniettemin stond in de Sumatra-Post van 16 mei 1940 een artikel over een onderzoek naar de mogelijkheden om bij de internering van Duitsers en NSB'ers een uitzondering te maken voor Duitse en Oostenrijkse Joden en voor Duitse Indo's.

Zij citeren daarin uit de Java-Bode: "Naar wij vernemen, aldus de Javabode, overwegen de autoriteiten, die belast zijn met de interneering van Duitsers en staatsgevaarlijke Nederlanders, een selectie te houden onder de gevangenen gezette buitenlanders. Hiertoe zullen binnenkort eenige daartoe aangewezen Parket- en politie-ambtenaren de anteceden-ten van de geïnterneerden aan een nauwkeurig onderzoek onderwerpen. Het is zeer wel mogelijk, dat enkele Duitse en Oostenrijksche Joden, die, indertijd uit hun land verdreven, in deze gewesten een toevlucht hebben gezocht en wier loyaliteit jegens het Nederlandsche gezag vaststaat, uit het interneeringskamp ontslagen zullen worden en zich weer in Batavia mogen vestigen. Zij zullen echter onder politietoezicht staan en verplicht worden om zich op gezette tijden bij de politie te melden. Het blijft de

vraag, of zij hun zaken, welke juridisch vallen onder het begrip 'vijandelijke bezittingen' mogen voortzetten. Voorts zal men, naar wij verder hooren, nagaan, of verscheidene geïnterneerde Indische jongens, wier vader of grootvader Duitscher zijn, doch die persoonlijk geen sympathieën voor Duitschland of de N.S.B. getoond hebben, op dezelfde voorwaarden als hierboven genoemd uit het interneeringskamp ontslagen kunnen worden".

De week daarop stond in het Bataviaasch Nieuwsblad van 25 mei 1940 onder de kop "Indische Jongens op Onrust" het volgende bericht: "Naar wij in Onze Stem lezen heeft het hoofdbestuur van het L.E.V. de aandacht gevestigd op het feit dat verscheidene Indische jongens, wier trouw aan het gezag boven twijfel staat, zijn geïnterneerd omdat zij een Duitse vader hebben of hadden. Wij hopen met het hoofdbestuur dat de commissie, die bezig is met de schifting der geïnterneerden, spoedig haar aandacht aan deze gevallen zal kunnen geven.

Het eiland Onrust voor Batavia, waar veel Duitsers en Duitse Indo's werden geïnterneerd

Het L.E.V.-bestuur schrijft er nog het volgende over: Indien de Afdeulingsbesturen van andere, soortgelijke gevallen weten, gelieven zij deze bij ons voor te brengen, onder toezending van zoo volledig mogelijke gegevens betreffende de betrokken personen in den ruimsten zin van het woord. Uiteraard moet het hier enkel en uitsluitend gaan om

volstrekt bonafide personen, van wie vast staat, dat hun naam het eenige Duitse aan hen is en dat elk contact met een partij van landverraders hun vreemd is geweest." In enkele gevallen is dit gelukkig wel gebeurd en zijn diverse Indo-Duitsers daadwerkelijk uit het interneringskamp ontslagen.

Twee mooie voorbeelden voor de vrijlating van Indische jongens vinden wij in de verhalen van Anton Sieberichs en Fighting Mieck.

Anton Sieberichs

Het levensverhaal van Anton Adolf Sieberichs, dat in "De grote zoektocht" uitgebreid staat beschreven, begint met zijn uit Duitsland afkomstige vader Theodor Oscar Sieberichs, die in 1903 naar Indië was gekomen om in het KNIL te dienen. Hij werd te Ambarawa gestationeerd in Fort Willem I. Daar werd hij smoorverliefd op de inlandse schoonheid Kasiem, waarmee hij toen ging samenwonen. In 1917 werd hun eerste zoon Wilhelm Frederik (Wim) geboren en in 1919 hun tweede zoon Theodor Oscar, maar pas na de geboorte van Anton Adolf in 1921 ging hij uiteindelijk met haar trouwen. Dat betekent, dat Anton hun eerste kind was met de Duitse nationaliteit. Daarna volgden nog Augusta Victoria (Guusje), Karl August en Max. In 1928 stierf hun vader. Theo was dus officieel geen Duitse staatsburger en kon daarom gewoon in militaire dienst. En dan kwam de dag waarop Anton op de radio hoorde dat Nederland door de Duitsers werd aangevallen.

Toen hij de volgende dag in het dagverblijf van de kazerne opnieuw naar de nieuwsberichten luisterde werd er plotseling geroepen: "Is hier een zekere Sieberichs?" Hij stond op en schreeuwde: "Ja, hier ben ik!" Een inspecteur van politie en twee agenten liepen naar hem toe. De inspecteur zei tegen hem: "Houd

jouw handen boven het hoofd en kom met mij mee!" Ze gingen vervolgens op weg naar huis om kleding en toiletartikelen op te halen. Voor het huis stonden veel jongens en meisjes, vrienden en bekenden. Kasiem, Guusje, Karl en Max stonden te huilen en wisten niet wat ze moesten doen. Ook Wim was gearresteerd en beiden stapten in de zijspannen van de Harley Davidsons die klaar stonden. Onder escorte van nog twee Harley Davidsons ging men vervolgens op weg naar het politiebureau. Onderweg werden Wim en Anton uitgescholden voor verrader en rotmof. Op het politiebureau aangekomen werden ze naar de aula gebracht. Daar ontmoette Anton zijn oud-schoolgenoten, ook allemaal met Duitse namen: Weber, Müller, Schneider, Löffler en een Afrikaan met de naam Schwarz.

Commissaris Vossenaar kwam binnen met een pistool in de hand. Hij richtte vervolgens op een ingelijste foto van Hitler en loste 6 schoten. "Zo die is raak!" zei hij en ging achter zijn bureau zitten. De opgepakte moesten toen lachen en één van hun riep toen: "U bent een grote held!" Na een uur moest iedereen de cel in. Cellen voor misdadigers. 's Avonds werd het gezelschap overgedragen aan de marechausee om 's nachts op transport te worden gesteld naar een interneringskamp in Ambarawa. Aan drie kanten van het kamp waren rijstvelden. Op een dag liep Anton langs het prikkeldraad en hoorde hij een heel bekende stem: "Antoon. Antoon, hier is ma!" Anton keek in de richting van de stem en zag een vrouw lopen met een sluijer op haar hoofd, zwaaiend met haar armen. Met moeite kon hij haar herkennen want zij was goed vermomd. De bewaker stond zo'n 50 meter van hun vandaan, dus moest hij wel heel voorzichtig zijn wilde hij haar niet verraden. Het was zijn lieve en dappere moeder. Ze liepen heen en weer, zij in de rijstvelden, hij in het kamp, ge-

scheiden door twee omheiningen van prikkeldraad. De afstand was te groot om echt met elkaar te praten of om eten aan te reiken. Drie dagen lang konden ze dit stiekem doen, maar toen werd Anton opnieuw op transport gesteld naar Fort Ngawi. Tezamen met zo'n 350 andere mannen werd hij in de trein gezet, alle ramen waren geblindeerd en zwaar bewaakt door de Ambonese marechausee. Onder hen zes Duitse priesters en een aantal Duitse doktoren. Uiteraard liep de temperatuur in de wagons behoorlijk op. Via Ambarawa en Jogjakarta kwam men in Soerakarta aan. Daar moest men overstappen in bussen die hun naar Ngawi zouden brengen.

Lawe Singala-gala bij Kota Tjane

Militairen hadden een haag gevormd van zo'n vijftig meter van station naar de bussen. Het grote gezelschap werd in groepen verdeeld en iedere groep werd door twee man bewaakt. Anton liep achteraan zijn groep en had geen aandacht voor de twee Europese soldaten die achter hem liepen. Plotseling hoorde hij een overbekende stem: "Doorlopen, rotmof!". Het Fort Generaal van den Bosch in Ngawi was gebouwd in de negentiende eeuw en werd nu gebruikt als interneringskamp voor mannen met de Duitse nationaliteit in Nederlands-Indië.

De KNIL-militairen waren met de bewaking ontfermd. Wim en Anton kregen, met zes anderen, een voorkamer in de linkervleugel van het fort. De ontspanning bestond uit het 2 uren lang wandelen of zonnebaden op het dak van het fort of wat handballen op het kleine sportveldje.

Na drieëneenhalve maand werden Anton en Wim door toedoen van de invloedrijke evangelist Johannes van der Steur uit de internering vrijgelaten.

Ze moesten zich de volgende dag bij de assistent-resident van Magelang melden en kregen daar te horen: "Elke dag om twaalf uur moeten jullie je melden bij het hoofdbureau van de politie, jullie mogen de stad niet uit en de gezinnen van de andere geïnterneerden niet opzoeken. Mond dicht houden en niets vertellen over het kamp".

Fighting Mieck

Een andere Indo die vanwege zijn Duitse nationaliteit werd gearresteerd en vastgezet was de in Indië zeer populaire bokser Fighting Mieck. Eind jaren dertig was hij de kampioen van Java in het zwaargewicht boksen en werd vooral in zijn geboorteplaats Bandoeng op handen gedragen.

Hij woonde daar bij zijn Javaanse moeder, want zijn Duitse vader, een KNIL-sergeant, was korte tijd na de geboorte van Mieck overleden. Dat de bokskampioen een Duitse achtergrond en dus ook een Duitse achternaam had wist bijna niemand, want iedereen kende hem gewoon als Fighting Mieck. Pas door zijn arrestatie als 'staatsgevaarlijk individu' in mei 1940 werd bekend gemaakt dat hij een Duitse staatsburger was. Zijn volledige naam was Hugo Mieck von Gerresheim und Wahlstädt. Ik heb er al eerder op gewezen dat volgens het onderzoek van Dr. Lou de Jong slechts 30 van de 2800 opgepakte Duitsers in Indië echte overtuigde nazi's waren, en zoals al gauw zou blijken kwam de Duitse Indo Hugo Mieck, die er niet bepaald Arisch eruit zag, uitgerekend bij deze nazi's terecht in de gevangenis. Ze wisten duidelijk niet met wie ze te maken hadden, want anders zouden ze het niet in hun hoofd gehaald hebben om ruzie te zoeken met de legendarische

Fighting Mieck! Ze maakten echter de fout om deze Indische jongen met hun racistische opmerkingen te beledigen met het gevolg dat hij korte metten met ze maakte en erop los begon te beuken! Nadat hij ze aardig toegetakeld had werd hij samen met alle andere gevangenen op transport gezet naar het eiland Onrust. Zijn enorme populariteit onder de sportliefhebbers in Nederlands-Indië en het nieuws over het feit dat hij een stel nazi's in elkaar gebeukt had droeg ertoe bij, dat er in het hele land een succesvolle campagne op touw gezet werd voor zijn vrijlating. De heldhaftige Fighting Mieck heeft derhalve maar heel kort op Onrust vastgezet en werd al gauw door de Indische autoriteiten uit de internering ontslagen onder voorwaarde dat hij zich vrijwillig bij het KNIL zou melden, hetgeen hij uiteraard ook deed. Helaas kwam hij later als krijgsgevangene van de Japanners alsnog achter het prikkeldraad terecht, maar dat is een ander verhaal.

Niet elke Duitse Indo had het geluk, na korte tijd weer uit de internering te worden ontslagen. Ruim 150 van hen werden eerst in de diverse lokale kampen in de hele archipel geïnterneerd en enkele maanden later naar het grote verzamelkamp Lawe Sigalagala in de Alas-Vallei op het eiland Sumatra overgebracht.

Het merendeel van hen werd begin 1942 met twee schepen naar Brits-Indië overgebracht waar zij de rest van de oorlog in het interneringskamp Dehra Dun doorbrachten, anderen trof echter het lot om met het derde transport op de 'Van Imhoff' in de Stille Oceaan te verdrinken. Ook van deze beide groepen wil ik enkele namen noemen.

Oscar Engelmann

Tot de eerste groep behoorde de jonge Indische agent Oscar Engelmann, die samen met zijn

meerdere, de uit mijn geboortestreek Saarland afkomstige hoofdcommissaris Otto Coerper, door zijn eigen collega's werd gearresteerd en weggevoerd. Uit respect voor zijn trouwe diensten bij het politiekorps werd de commissaris in de gelegenheid gesteld om onder begeleiding thuis zijn uniform uit te trekken en nog wat persoonlijke bezittingen op te halen. Daarna werd hij terug gebracht naar het politiebureau van Soekaboemi waar alle Duitsers uit de hele omgeving verzameld werden in afwachting van hun wegvoering naar het eiland Onrust. Hierover schreef hoofdcommissaris Coerper later: "Ik hoefde mijn koffer niet zelf te dragen. Een jonge politieagent met de naam Engelmann nam de koffer op zijn schouder. Hij was ongeveer 19 jaar oud en de zoon van een Duitse man en een inheemse vrouw, die ergens in het oosten ver van de bewoonde wereld had gewoond. De jongen was naar Java gegaan om werk te zoeken, maar kon niets vinden met de heersende werkloosheid en had zich uiteindelijk bij de politie gemeld.

Het Fort van den Bosch (Ngawi), plaatselijk bekend als Benteng Pendem, wat er nu nog van over is

Hij had slechts een gebrekkige opleiding, sprak geen woord Duits, had nog nooit andere landen gezien, laat staan Duitsland, maar werd nu als 'Duitser' geïnterneerd. Hoe meer hoe beter! Als zijn naam niet zo was geweest, was er misschien niemand op het idee gekomen dat hij een Duitse staatsburger zou kunnen zijn." Ook zijn broer Willy en de Duitse vader van de beide Indische

jongens, Albert Thilo Engelmann, een gepensioneerde KNIL-militair, werd opgepakt en geïnterneerd. Hij was een van de 66 overlevenden van de 'Van Imhoff', maar stierf enkele maanden na de scheepsramp alsnog in het ziekenhuis van Medan. De beide broers Oscar en Willy Engelmann zag ik wel op de interneringslijst van Dehra Dun staan.

Het kamp Lawé Sigalagala

Over de Indo-Duitsers, die in de Alas-Vallei op Sumatra vastzaten, schreef van Heekeren in zijn boek 'Batavia seint Berlijn' op pagina 76: "Ik heb de indruk dat het getal 2396 het aantal is, dat op het laatst in Lawé Sigalagala zat. Hieronder waren de 150 Indo-Duitsers, die het uiteraard bijzonder moeilijk hadden tussen de zogenaamde 'Arische' broeders. Als de avond viel, zaten deze Indische jongens dikwijls met overgave krontjongmuziek te spelen, waarnaar door een deel van de bewakers, die dezelfde culturele achtergronden hadden, werd geluisterd. Toen kapitein Van Selow, een officier van de bewakingstroepen, werd overgeplaatst, nam de troep juist met deze muziek afscheid van hem. Achter het prikkeldraad zongen de geïnterneerde Indo-Duitsers de geliefde en vertrouwde melodieën mee. Een van deze geïnterneerden was een zekere Hüsches, die als dienstplichtige in het KNIL had gediend onder luitenant De Jager, die aan de andere kant van de omheining stond... 'Maar,' zei De Jager, 'toch moest je oppassen, want er waren er ook die fel pro-nazi waren,' iets wat nauwelijks te begrijpen is voor iemand die zich de mallotige en gevaarlijke rassentheorieën van de nationaal-socialisten herinnert."

Van Heekeren had het hier over de 150 Duitse Indo's, die hij op pagina 35 reeds noemde in verband met hun arrestatie, maar

of er eind 1941 nog steeds het zelfde aantal van hen in het interneringskamp geweest zou zijn valt te betwijfelen, want volgens het artikel "De Duitse Indische jongens" in het Bataviaasch Nieuwsblad van 18 oktober 1941 waren het er nog slechts 50: "In het interview met de pers zeide mr. Block, de procureur-generaal, het volgende over het vraagstuk der Indische jongens, die een Duitschen vader hebben en daardoor zelf ook Duitscher zijn, doordat zoowel hun vader als zij zelf nagelaten hebben, naturalisatie aan te vragen: Tot nu toe worden nog steeds verzoeken om vrijlating ingediend.

Van de Duitschers zeer weinig, die moeten trouwens blijven zitten. Wel doet zich onder die categorie het vraagstuk van den zg. Duitschen Indischen jongen voor, dat aandacht verdient. Daaronder bevinden zich jongens, die niet eens Duitsch spreken, die bijvoorbeeld als monteur en werkman in een of ander bedrijf werkzaam waren. Zij zijn na 10 Mei 1940 zoo vlug mogelijk behandeld, maar niet alle. In Kota Tjane zijn er van die categorie nog ongeveer 50 (op een totaal van ongeveer 2500 geïnterneerden). Wanneer die jongens zich volkomen netjes gedragen en zich niet bij de nazi's hebben aangesloten, zullen die t.z.t. wel weer in de maatschappij kunnen worden teruggebracht.

Ook de rapporten van den kampcommandant over het gedrag zijn daarbij van groote beteekenis. De menschen worden aanhoudend geobserveerd in hun uitlatingen en gedragingen, vooral tegenover de Duitse nazi's". De Indische Courant van 18 oktober 1941 voegde daar nog aan toe: "Hier echter hadden we een krachtiger verklaring willen hooren in den vorm van de verzekering, dat alles zal worden gedaan, om deze jongens voor het gevaar van nazi-besmetting te behoeden, wat als consequentie met zich brengt, dat met hun onderzoek spoed wordt betracht". Daar is helaas

niets meer van gekomen, want in verband met de verwachte landingen van de Japanners werd eind december 1941 besloten het kamp op Sumatra te ontruimen en de gevangenen, waaronder dus ook de Indische jongens, naar Brits-Indië af te voeren.

Sommigen van hen hebben het helaas niet gehaald, want zij hadden het pech dat zij deel uitmaakten van het 3e transport. Zij werden met 477 man in 2 meter brede kooien van prikkeldraad opeengepakt in het bloedhete ruim van de 'Van Imhoff'. Omdat elke kooi amper één meter tien hoog was en het voor de gevangenen dus onmogelijk was rechtop te staan, hurkten en lagen zij dicht op elkaar met 30 man per kooi.

Het oude Grand Hotel Sindanglaja bij Bandung, waar Duitse vrouwen en kinderen werden geïnterneerd

Er was een gebrek aan zuurstof, drinkwater en sanitaire voorzieningen. In de kooien hing een vreselijke stank en het was er niet uit te houden van de hitte en het stof. De kans om Bombay levend te bereiken was voor deze gevangenen eigenlijk reeds vanaf het vertrek vrijwel nihil omdat de 'Van Imhoff' doelbewust niet met het teken van het Rode Kruis als gevangenen-transport gemarkeerd was en daardoor een makkelijk doelwit werd van Japanse aanvallen, hetgeen helaas gebeurde.

Hans Willi en Paul Franz Tenzer

Bijzonder tragisch was het lot van de gepensioneerde KNIL-sergeant Fritz Paul Tenzer en zijn beide zonen Hans Willi en Franz Paul.

De uit Waldenburg in Duitsland afkomstige Tenzer kwam op 23-jarige leeftijd naar Nederlands-Indië om als hospik te dienen in het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger. Hij trouwde met een Javaanse vrouw en stichtte een gezin in Malang. Zij waren daar gelukkig totdat het land, dat sergeant Tenzer 22 jaar trouw gediend had, zich plotseling tegen hem keerde! Op 10 mei 1940 werd hij samen met zijn beide oudste zonen Paul Franz (19 jaar) en Hans Willi (17 jaar), die beiden in Makassar geboren waren, uit hun huis gesleurd en afgevoerd door zwaargewapende agenten.

Hun broertjes van 9, 11 en 15 jaar alsook hun beide zusjes bleven met hun moeder achter. Gelukkig waren zij nog te jong voor de internering. Het oneerlijke en onrechtvaardige aan deze arrestaties was het feit, dat zowel Fritz Paul Tenzer alsook zijn zonen allen stateloos waren en het derhalve niet verdiend hadden om als vijandige staatsburgers en dus als 'staatsgevaarlijke subjecten' beschouwd en behandeld te worden. Het is een groot onrecht, dat deze trouwe KNIL-soldaat en zijn Indische kinderen werd aangedaan. Bij het bestuderen van de transportlijsten van de 'Van Imhoff' heb ik mij dikwijls afgevraagd wat er in deze man en zijn beide jongens omgegaan moet zijn toen zij, opgesloten in hun kooi, met het schip zijn ondergegaan en verdronken.

Decennia lang werd dit drama verzwegen en in de doofpot gestopt. Daarom voel ik mij verplicht, om al deze onschuldige mensen, die zo veel leed en onrecht moesten ondergaan enkel vanwege hun Duitse achternaam, uit de vergetelheid te halen en postuum eer te bewijzen. Helaas werden ook vele Indo-Duitsers, die door de Nederlanders uit de internering ontslagen werden, later alsnog door het noodlot getroffen toen zij in de handen van de Japanners vielen en het lot

van alle Indische Nederlanders deelden.

Trouw aan Nederlands-Indië

De na-oorlogse generaties van Indo's met een Duitse achternaam hoeven zich in elk geval niet te schamen voor hun afkomst, want hun vaders, grootvaders en overgrootvaders waren loyale militairen en burgers van Nederlands-

Indië. Niet zij waren het, die hun trouw aan hun nieuwe Vaderland hadden opgezegd, maar andersom. De Nederlands-Indische autoriteiten hebben hun trouw aan hen gebroken. De staat, die de Duitse KNIL-militairen en hun zonen door de jaren heen trouw gediend hadden, had zich ten onrechte tegen hen gekeerd. Ook dat maakt deel uit van de onverwerkte koloniale geschiedenis van Nederland.

***) Over de auteur**

Werner Stauder is afkomstig uit Duitsland en getrouwd met een vrouw van Indonesische afkomst. Hij was 34 jaar werkzaam bij de Telegraaf en werkt aan een boek over de internering van mensen met een Duitse achtergrond in Nederlands-Indië.

Dit artikel heeft hij speciaal voor NICC Magazine geschreven, waarvoor onze dank. De redactie.

**Torenstraat 48a
2513BS Den Haag
070-3642806**

(advertentie)

Op zoek naar de Orang Pendek

Door: Loes Modderman*)

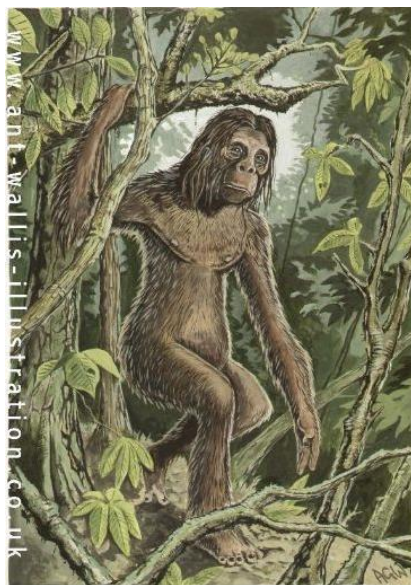
Het is alweer een paar jaar geleden dat ik als lid van de CFZ – het *Center for Fortean Zoology*, de vraag kreeg om in Nederlandse dierentuinen te informeren naar een nauw omschreven kattensoort uit Sumatra, en of ze daar een paar haren van konden leveren, om die uit te kunnen sluiten bij het komende onderzoek.

Na verschillende dierentuinen te hebben gebeld bleek dat dier in de Rotterdamse Diergaarde voorradig te zijn. Men stuurde de haren over naar Engeland.

Waarom nu zoiets?

Het [CFZ](http://www.cfz.org.uk/) doet onderzoek naar bekende maar (voorshands nog) onvindbare diersoorten en dat onderzoek wordt serieus aangepakt, door expeditie te organiseren naar de

betreffende gebieden en daar de plaatselijke legenden te verzamelen en mogelijk het ongrijpbare dier zelf tegen te komen.

Dat laatste lukt meestal niet, maar aan getuigenverklaringen en

moie avonturen geen gebrek. Het CFZ is niet zomaar een clubje enthousiaste weirdo's; er zijn gerenommeerde biologen bij betrokken, ze hebben een interessante website en geven een tijdschrift uit, organiseren congressen en het ene na het andere interessante boek rolt van hun pers.

Het werkveld betreft niet alleen dieren van vlees en bloed, maar ook de meer bizarre verschijningen van onbestaanbare dieren, zoals bijvoorbeeld 'Mothman', 'Owlman' en 'Nessie'-en-familie elders in de wateren van de aarde. Vandaar de toevoeging 'Fortean' aan hun naam. Want vergis je niet: er zwemt en vliegt en rent veel onverklaarbaars. Mensen zien dingen die niet kunnen bestaan maar er toch zijn. Maar daarover een andere keer.

Verschenen :

KOMEN DE MENSCHEN UIT APEN VOORT?

De moderne leer der ontwikkeling van het mensdom, volgens CARL VOGT en anderen, getoetst aan wetenschap en ervaring, opgeluisterd door 4 houtsnêe-platen,

door **P. J. F. MOLAE.**

Prijs . . . **25 Cents.**

Bron: *De Tijd*, 2 juni 1869

Terug naar de Orang Pendek

We herinneren ons waarschijnlijk de opzienbarende vondst op het eiland Flores in 2005: skeletten van een kleine mensensoort die toen onmiddellijk 'hobbit' werden genoemd. De wetenschappelijke wereld stond op z'n kop, alsof er op deze aarde niet ook nu nog kleine mensenrassen bestaan. Intussen is de tijd waarin de *Homo floresiensis* leefde van 12.000 jaar geleden naar 50.000 jaar geleden teruggeschoven, en dat betekent dat hij, volgens de wetenschap, niet samen met *Homo sapiens* heeft geleefd.

In de Nederlandse pers werd uitvoerig melding gemaakt van de 'Hobbit' en zo nu en dan werd terloops de Orang Pendek genoemd, als een legende die op Sumatra de ronde doet. Maar de cryptozoölogen denken daar anders over. Zij geloven dat de Orang Pendek wel degelijk bestaat, net als bijvoorbeeld de Bigfoot of de Yeti. Of hij dan ook verwant is aan de op Flores gevonden 'Hobbits', dat is een vraag die voorlopig niet aan de orde is, eerst maar eens bewijs vinden van een hedendaags exemplaar.

De meeste Nederlanders weten niet dat die zoektocht naar bewijs een kleine 100 jaar geleden de gemoederen in ons land danig bezighield. In de 20er jaren was Nederlandsch Indië nog ferm onder koloniaal bestuur, en wat

zich daar afspeelde werd hier bekend, en andersom.

Op Sumatra zaten Nederlandse bestuurders, en die hoorden al jaren van waarnemingen van de Orang Pendek in de Sumatraanse oerwouden. Inlandse werknemers in de bosbouw en op de plantages kwamen ze zo nu en dan tegen, maar in eerste instantie hechtten de Nederlanders weinig geloof aan hun waarnemingen.

Geen orang pendek?
PALEMBANG, 25 Juni (*Aneka*): De opsporing van den aapmensch door middel van een groote drijfjacht had geen resultaat. De deelnemers zijn bereids van Poeloe-Rimau teruggekeerd.

Het zouden wel apen zijn, dacht men, Orang Oetans, of gibbons, waarvan er drie verschillende soorten zijn op het eiland. Of misschien hadden ze een lid van de Koeboe stam gezien, een kleine en schuwe stam die doorging voor de oorspronkelijke bevolking van Sumatra. Maar mensen die geboren en getogen zijn in een bepaald gebied en leven van de natuur weten meestal erg goed welke dieren er in hun omgeving voorkomen. Alleen de blanken denken het altijd beter te weten.

**DE JACHT OP ORANG PENDEK
GESTAAKT.**
op last van den gouverneur van Sum. Oostkust.
De gouverneur van Sumatra's Oostkust droeg den gezaghebber van Pasirpengarajan op in afwachting van het resultaat van het onderzoek de jacht op den orang-pendek te staken.

Er speelde een belangrijk element in die tijd: de strijd om de afstamming van de mens. Hoewel

Darwin nooit expliciet heeft gezegd dat mensen van apen afstammen, was zijn evolutieer sinds de publicatie van de '*Origin of Species*' (1853) een hot item, met kracht verdedigd en bestreden. Inzet was het vinden van de 'missing link' die onomstotelijk kon bewijzen dat apen naar mensen waren geëvolueerd. En juist aan die missing links, ook bij andere diersoorten, mag het nog wel eens ontbreken.

Met de ontdekking van de Javamens in 1894, door de Nederlander prof. Eugène Dubois stonden de voorouders van de huidige mens weer volop in de omstreken belangstelling.

Aapmens of fabel

Loes Modderman beschrijft regelmatig diersoorten waarvan het bestaan betwist wordt. Dat is het terrein van de cryptozoölogen. Vaak horen deze soorten tot het rijk der fabeldieren, maar soms blijken ze echt te bestaan. In deze aflevering spitst ze haar verhaal toe op de Orang Pendek, een soort die naar verluidt voorkomt in Sumatra.

In 1923 had de Nederlandse opzichter J. van Herwaarden een ontmoeting met een rechtoplopende aap, geen Orang Oetan, maar, volgens hem, zeker een 'Sedapa', de plaatselijke naam voor de Orang Pendek. Pas een jaar later vertelde hij zijn verhaal, en hoe hij de aapmens te menselijk vond om hem te

schieten, hoewel hij dat eerst van plan was.

Zijn teerhartigheid en de vele berichten van inlandse getuigen leidden tot het plannen van een expeditie in begin 1925. Die moest keer op keer uitgesteld worden vanwege het weer, maar uiteindelijk vertrokken een aantal liefhebbers op 18 mei 1925 naar *Poeloe Rimau* in Zuid-Sumatra.

De expeditie was opvallend snel uitgezocht, want op 25 juni, precies een week later vinden we dit bericht in *Het Nieuws van den Dag voor Nederlandsch Indië*.

**Mensch-aap of
Aap-mensch?**

.....

'k Lees daar onder „Wetenschappen”,
Dat 'n Professor in Berlijn
Uitgevonden heeft, dat apen
Aapgeworden menschen zijn.
Dus: 't begint niet met de apen
En daáruit het menschgeslacht.
Nee, integendeel: de mensch heeft
Juist de apen voortgebracht.

.....

Kun je dat alléén maar leeren
Op 't congres daar in Berlijn?
Moet j'om dát te constateeren
Nou bepaald Professor zijn?
Neem eens eventjes een kijkje
In veel „Dancings” hier en daar,
Dad'lijk zult U moeten zeggen:
Ja, waarachtig, het is wáár.
Kijk naar kleeding en naar houding,
Kijk naar 't uilenbrillenspook,
Naar expressie en -- beweging,
En U zegt: nou zie 'k het óók.
Dus: de aap is niemand anders
Dan een menschen-varieteit;
Wie geeft ons het recht, te zeggen:
„Van een mind're kwaliteit”?
't Kan nog best zijn, dat zoo'n aap denkt,
Als wij voor de tralies staan:
Eeuwen t'rug, toen was ik óók zoo,
Ik ben wél voortuitgegaan.

.....

Ik ken beste, brave apen,
Lief en vriendelijk en goed,
Eigenschappen, die men dikwijls
Bij de menschen niet ontmoet.
Hebt U ooit een aap zien „drinken”?
Vloeken doet een aap óók niet;
Stelen — ja, da's waar, dát doet hij,
(In dat opzicht zijn we quitte).
Als je, pratend over apen,
Over „Oudertrouw” begint,
Dan staat menig scheidings-kindje
Achter bij het apenkind.

CLINGE DOORENBOS

Dat jaar zijn er geen verdere expedities.

Maar de vraag of er nu sprake is van een Mensch-aap of een Aap-Mensch geeft aanleiding tot menige reactie, waaronder het

gedicht van Clinge Doorenbos in *De Telegraaf* van 18-09 1926. Clinge Doorenbos, liedjesschrijver en cabaretier was 50 jaar lang huisdichter van de *Telegraaf*, met dagelijks berijmde commentaren op de actualiteit.

In de jaren tussen 1924 en 1932 duikt de Orang Pendek regelmatig op in het Nederlandse nieuws. Men speculeert over het al of niet bestaan en over de aap-menskwestie. Een enkeling komt met goede raad hoe een Orang Pendek te vangen. Dat heeft hij immers al met hele Orang Oetan families gedaan?

Respect voor wat leeft is bij de meeste blanken ver te zoeken. Men schiet voor de sport of omdat een dier 'bedreigend' overkomt, vangt voor dierentuinen en voor circussen, kortom, dieren zijn rechteloos. Voor mensen, met name inboorlingen, geldt bijna hetzelfde. Het is soms beschamend hoe er over de inheemse bevolking wordt gedacht in termen van "wilden die op onze 'beschaving' zitten te wachten, om hen uit hun erbarmelijke staat te verlossen". Hoe die inboorlingen daar zelf over dachten werd uiteraard niet gevraagd.

Er worden prints gevonden, meerdere. Dr Dammerman, een invloedrijk 'geleerde' en directeur van het Zoologisch Museum van Buitenzorg, oordeelt dat de prints van de Maleise beer zijn, en dat wordt ook door anderen bevestigd. Voor Dammerman is daarmee de kous af: de Orang Pendek bestaat niet, het is een fabeldier. Misidentificatie van de Maleise beer, die vaak op zijn achterpoten staat.

Met die berenboodschap geeft Dammerman lezingen, en omdat hij 'een autoriteit' is, wordt hij geloofd. Ook als op den duur hele andere dan berenprints onder zijn aandacht worden gebracht, kan Dr. Dammerman zijn mening niet bijstellen.

Mag je een aapmens jagen?

De cryptozoölogie houdt zich bezig met diersoorten, waarvan het be-

staan niet zeker is, schrijft Loes Modderman in het eerste deel van dit drieluik. In het tweede deel voert zij de Orang Pendek op. Er komen waarnemingen uit Sumatra. Maar wat is het: een aap, een mensaap, een aapmens of een mens? In dit laatste deel trekken expedities erop uit, om een Orang Pendek te schieten. Maar mag dat wel? Een mens mag je niet doden. Dat is moord. Maar mag je een aapmens doden? En hoe zit met een mensaap als een Orang Oetan? Of een gewone aap als een gibbon? Een gewetensvraag.

Dan wordt het 1932. Er is toestemming van de supervisor de heer Rookmaker om een Orang Pendek te schieten, iets waar de Radja van Rokan al een tijd op hoopt. Hij heeft er zelf een gezien. Er wordt een prijs uitgelooft voor wie er een vangt of doodt - en de pers merkt op dat het waarschijnlijk wel het laatste zal worden.

Mannen met geweren en hoop op de beloning trekken het oerwoud in en schieten. Alle dode dieren

blijken Maleise beren te zijn. Op eentje na.

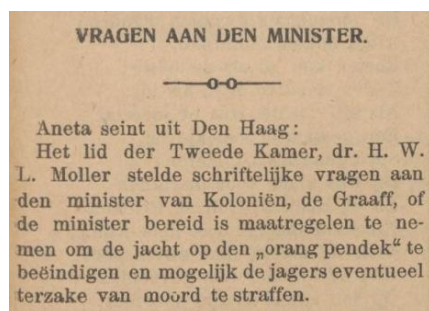
Vier mannen schieten een Orang Pendekmoeder met baby. Het kind is dood, de moeder is gewond maar weet te ontkomen.

Omdat de mannen een eind in het oerwoud zijn en een lijk in dat klimaat niet lang houdbaar is, villen ze het diertje en nemen huid en geraamte mee als 'bewijs'.

De *Sumatra Post* van 7-06 1932 publiceert foto's van het skelet en de opgespannen huid. Uiteindelijk worden die bij Dammerman in Buitenzorg afgeleverd.

Dammerman zit ermee in z'n maag en houdt een slag om de arm. Uiteindelijk zegt hij met een slank-aap te doen te hebben. Maar het geraamte blijkt samengesteld bedrog. De mannen die hem zogenaamd hadden doodgeschoten waren, zoals iedereen had kunnen bedenken, uit op de beloning.

Maar nog vóór het bedrog bekend wordt breekt de hel los. Een Orang Pendek schieten? En wat als het een mensensoort is? Kunnen we in naam van de wetenschap zo maar moorden?

Sumatra Post van 9 juni 1932

De Minister van Koloniën, Simon de Graaff (1861-1953) wordt belaagd met verzoeken om de jacht te verbieden. Maar de Graaff beroept zich op de afspraken die hij met Mr Rookmaker heeft gemaakt en wast zijn handen in onschuld. "Uit de berichten tot nu toe ontvangen is mij niets gebleken van het schieten van een aan de mens verwant wezen", laat

hij weten. Het jagen gaat door. Maar alles wat eraan ten offer valt zijn dieren, apen, beren en wat er verder nog beweegt.

Ook de strijd gaat door, tussen wetenschappers die vinden dat in naam van de wetenschap één dode Orang Pendek een klein offer is, en ethici die één dode Orang Pendek een misdaad tegen de menselijkheid vinden. En dat roept dan weer commentaren op van mensen die het breder zien: we staan op onze achterste benen vanwege 'moord' op een Orang Pendek, maar we laten rustig toe dat onze jonge mannen worden doodgeschoten overal waar er toevallig oorlog is. Wat een hypocrisie!

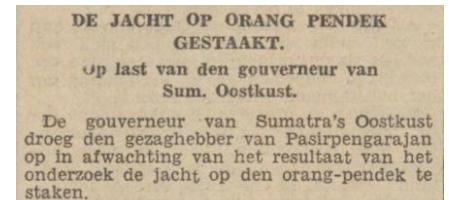
Dominees praten erover vanaf de kansel, en dierenbeschermers doen een duit in de inmiddels fors gegroeide zak. Alle kranten schrijven een paar weken lang dagelijks over het geval, in Nederland en in Nederlandsch-Indië.

Intussen is de heer Rookmaker tijdelijk van gedachten veranderd en hij laat onder druk van de publieke opinie weten dat er niet meer geschoten mag worden zolang het onderzoek van Dammerman en de zijnen duurt. Dammerman intussen is merkwaardig stil over het geval, het zijn meer anderen die het over Dammerman hebben als een man die niet van een eenmaal opgevatte mening af wil wijken.

We kennen dat type wetenschapper maar al te goed.

Na juni/juli 1932 is de Orang Pendek uit het dagelijks nieuws verdwenen, hoewel er zo nu en dan interviews worden geplaatst met verhalen van mensen die hem toch zeker hebben zien lopen. Zo is er in 1938 een jager op groot wild, een flinkerd die al vele tientallen tijgers heeft geschoten, die uitvoerig vertelt over zijn waarnemingen van de Orang Pendek, terwijl een ander uit de huishouding van de Radja een verhaal vertelt over zijn moedige gevecht met een Orang Pendek die hem zijn hand kostte.

Weer een ander verhaal is van iemand die geen verdienste zag in het schieten van een Orang Pendek, omdat het geluid van een gewerschot de werkelijk waardevolle dieren zoals olifanten en tijgers alleen maar op de vlucht zou jagen. En tenslotte, een mens moet toch ergens van leven en wilde dieren zijn een goudmijn.

Nieuwsblad van het Noorden van 11 juni 1932

Maar op een enkele herinnering na blijft het stil rond de Orang Pendek, tot in 1995 een journalist, Debbie Martyr, onderzoek doet naar de aapmens, en er eentje tegenkomt nadat ze jarenlang de verhalen heeft onderzocht. Dat komt in het nieuws. Een foto heeft ze niet gemaakt, ze was te zeer verrast...

En dan is er de CFZ, die in 2011 een expeditie organiseren onder leiding van cryptozoöloog Richard Freeman, die er later een boek over schreef. Geen Orang Pendek, maar we geven de moed niet op...
Bron: Trefpunt Azië.

***) Over Loes Modderman**

Loes Modderman is geboren en getogen in Amsterdam. De liefde voor boeken, taal en schrijven kreeg ze van huis uit mee. In haar tienerjaren raakte ze geïnteresseerd in wereldculturen, religies en mythologie. Loes werkte vele jaren in de gezondheidszorg en als zelfstandig micro-fotograaf, studeerde Engels en Hebreeuws.

Ze schreef de boeken 'Dubbelklik' en 'Bergen stenen, korrels zand' en publiceert tevens op haar eigen website scienceart.nl. Modderman is medewerkster van magazine **Bres**, dat het kompas richt op universele spiritualiteit.

De idioten van de geschiedenis Door: Han Dehne

Zo noemde auteur Graa Boomsma bijna 30 jaar geleden de Nederlandse politici die geen schuld wilden erkennen voor de oorlog met Indonesië. Hij voegde daaraan toe dat dit net zo lang zal blijven gelden voor iedere volgende regering die deze schuld niet erkent.

Hij sprak daarbij ook uit dat het daardoor net zo lang zou duren als het verteren van de overloper als Poncke Princen. Die historisch gezien het recht meer aan zijn zijde heeft als wie dan ook.

Volgens hem waren de Nederlandse politici die tussen 1945 en 1949 het beleid bepaalden ten aanzien van Indonesië de hoofdschuldigen van alles wat er toen mis is gegaan.

In mijn vele artikelen heb ik ook hiervan gewag gemaakt.

In een politiek pamflet uit mei 1949 dat "De Indonesische Tragedie" werd genoemd sprak de PvdA politicus Jacques de Kadt al

van een Duits optreden op Java. Ook noemde hij het Nederlands beleid van toen "schooljongens politiek"

De journalist Ad van Liempt vulde dat aan in een van zijn boeken met de woorden.

Het Nederlands beleid blijkt een lange aaneenschakeling van diplomatiek onbenul.

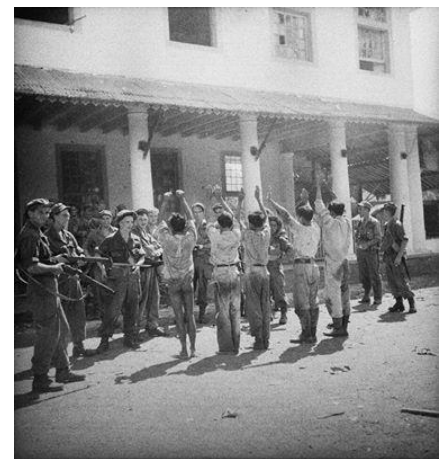
Des te vreemder is het feit dat de Nederlandse politieke voormannen van toen buiten schot bleven en er vrijwel uitsluitend gediscussieerd werd over het wangedrag van (een aantal) Nederlandse militairen in Indonesië.

Lange tijd werd dat gerechtvaardigd door aan te nemen dat politici en bewindslieden slechts de wil van de meerderheid van de Nederlandse bevolking hadden uitgevoerd.

Maar van Liempt maakte duidelijk dat het Nederlandse publiek buitengewoon slecht geïnformeerd was, omdat journalistiek en de politiek in die dagen twee handen op één buik waren.

Enkele voorbeelden. PvdA voorzitter Koos Vorrink zag er op toe dat hem onwelgevallige brieven niet in de partijkrant het Vrije Volk werden opgenomen. De Elsevier schreef dat de vrijheid die Soekarno de Indonesiërs beloofde deed denken aan wat Hitler ons in het vooruitzicht stelde.

Het voormalig verzetsblad Trouw smeekte in een redactioneel artikel om het Nederlands leger in te zetten en geheel in lijn daarmee beval op 1 juli 1947 de kop op de voorpagina aan: "Regering, doen!" Bij de Volkskrant deed zich daags voor de eerste politionele actie de ridicule situatie voor dat de staatsman-hoofdredacteur Romme (KVP) in zijn hoofdredactioneel artikel wilde aankondigen dat de eerste actie van start zou gaan, terwijl op dat moment dat nieuws nog een politiek geheim was voor de journalisten van zijn eigen krant.

Misschien het meest tekenend voor deze tragikomedie die zich hier voltrok was het optreden van het ANP. Het persbureau hield de berichtgeving over de eerste politionele actie enige tijd achter, terwijl de BBC het nieuws gewoon wereldkundig maakte.

De hele wereld wist dat Nederland in oorlog was, alleen het Nederlandse volk wist van niets.

Vanaf maart '46 komen Nederlandse troepen de Britse aflossen op Java. Her en der laait de strijd weer op. Nog meer onschuldige Chinezen, Nederlanders, Indo's en Molukkers worden het slachtoffer, ook mensen die nog niet of pas net bevrijd zijn uit de Japanse kampen.

Naar schatting vallen er drie- tot vierduizend doden; vaak op de meest gruwelijkste wijze.

Als Gouverneur van Mook spreekt met Soekarno moet Koningin Wilhelmina tussenbeide komen om te voorkomen dat hij zijn ontslag krijgt als Gouverneur van de Regering Beel (KVP). Het verdrag van Linggadjati in november is dan ook bijna een wonder.

Tussen 1 december 1946 en 3 maart 1947 is Kapitein Raymond Westerling met zijn Korps Speciale Troepen op Zuid Celebes druk bezig zo'n 3000 tot 4000 Indonesiërs uit te moorden. Als je dan toch het eufemisme "politieacties" wilt gebruiken, gebruik het dan ook hier maar.

Ondanks Linggadjati heeft hij van de Nederlandse regering de volmacht gekregen standrechtelijke

executies uit te voeren. Met name zijn onderluitenant Vermeulen en een aantal KNIL-ers gaan zich te buiten. Op 1 februari vallen er in het plaatsje Galoeng maar liefst 364 doden onder de ongewapende burgers. Nooit echter zal een van de schuldigen voor een civiele rechtbank verschijnen.

De elkaar opvolgende premiers Sjahrir en Sjarifoeddin moeten tijdens de diverse onderhandelingen tegenover hun achterban regelmatig hun hand overspelen om een oorlog, te voorkomen. En vice-premier Setyadjit gaat werkelijk tot het uiterste om aan de Hollandse eisen tegemoet te komen en ook Soekarno doet zijn best: hij stelt zich er persoonlijk voor garant dat alle onteigende bezittingen van buitenlanders vergoed zullen worden.

Maar.....hoe dan ook. Van Mook is en blijft tegen de vorming van een interim-regering en onderhandelt, daarbij onderdruk gezet door de op een gegeven met het mes op de keel van de Republiek. Want inmiddels zijn er al 150.000 Nederlandse militairen aangerukt. Bovendien eist Van Mook van de Republiek een eenzijdig staakt het vuren.

Als de wapenstilstand tweezijdig is, zal Sjarifoeddin alsnog meegaan, laat hij weten, echter Schermerhorn (lid van de Commissie-Generaal, de Nederlandse onderhandelingsdelegatie) laat deze kans aan zich voorbij gaan.

De moe gestreden en teleur-

gestelde Schermerhorn werpt de handdoek in de ring en stuurt een telegram naar Den Haag waarin hij doorslaat met de woorden "de geestelijke pesthaard Djocja" moet vernietigd.

Met die woorden wordt vervolgens de laatste tegenstand binnen de PvdA tegen militaire actie gebroken, ook degenen die zich tot het laatst verzetten tegen militair ingrijpen.

Sicco Mansholt en Hein Vos worden nu over de streep getrokken en Jacques de Kadt vindt het "niet democratisch" om in zijn eentje tegen de fractie in te gaan.

Romme moet zijn KVP-ers oproepen - zeker lieden als Van Maarseveen en Huysmans - hun tevredenheid over het militair ingrijpen naar de buitenwereld wat in te tomen. De katholieke hypocrisie viert weer eens hoogtij.

Helaas, de militairen die in de loop van 1949 - de meesten na ruim 2 jaar terugkerend uit Indonesië rest weinig dan het zwijgen ertoe doen. Duizenden gesneuvelde kameraden liggen begraven op Java.

Deze door de politiek gemaakte "idioten van de geschiedenis"

zoekt donateurs

Het **Indisch Platform** behartigt de belangen van de Indische gemeenschap bij de Nederlandse regering

Stichting Het **Indisch Platform** - Postbus 85564 - 2508 CG Den Haag

Bankrek. nr. **NL84 INGB 0088 3644 67** t.n.v. Indisch Platform

Herdenking 75 jaar Vrijheid - Bevrijding in Nederlands-Indië, hoezo vrijheid?

Lespakket zet in op andere kijk op bevrijding in Nederlands-Indië

Op 15 augustus 1945 werd Nederlands-Indië pas bevrijd en kwam er een definitief einde aan de Tweede Wereldoorlog. Maar was het een bevrijding? Jongeren weten hier weinig van, blijkt uit Nationale Vrijheidsonderzoeken van het Nationaal Comité 4 en 5 mei. Daarom ontvangen ruim 350 middelbare scholen in de provincie Zuid-Holland in september het lespakket 'De bevrijding in Nederlands-Indië en de Tweede Wereldoorlog in Zuidoost-Azië'.

Dit voorziet in een hiaat in het onderwijs: kennis over de bevrijding van Nederlands-Indië.

Tijdens het themajaar 75 jaar Vrijheid ligt de nadruk op de herdenking van de Tweede Wereldoorlog en de viering van de bevrijding van Nederland in 1945. Over de Tweede Wereldoorlog in Zuidoost-Azië en de bevrijding overzee van de voormalige kolonie Nederlands-Indië is weinig bekend bij middelbare scholieren. Waar Nederland op 5 mei de bevrijding kon vieren, duurde de oorlog in Nederlands-Indië tot 15 augustus en volgde een vier jaar lange dekolonisatieoorlog.

De kracht van de persoonlijke verhalen

Het lespakket is gerealiseerd door Simone Berger, auteur van het *De lange reis van de Poesaka*. *Indische tastbare herinneringen*, dat zij samen met fotograaf Armando Ello uitbracht. In deze publicatie worden personen geportretteerd met hun Poesaka, een 'erfstuk' dat symbool staat voor hun familiegeschiedenis.

Deze Poesaka's geven het verleden van Indië en de geschiedenis een gezicht. De lange reis

van de Poesaka wordt als speciale jubileumuitgave bij het lespakket aangeboden. De verhalen geven een extra dimensie aan de oorlogsjaren, de Bersiap-periode en de migratie naar Nederland. Ze behandelen op een beeldende manier thema's zoals haat, verzoening, mensenrechten en vrijheid; onderwerpen die in het lespakket worden uitgediept.

Twee miljoen Nederlanders met roots in Indië

Jongeren weten vaak weinig of niets over de Tweede Wereldoorlog in Zuidoost-Azië en de jaren na de bevrijding, ook wel de dekolonisatie genoemd. Dit blijkt onder andere uit meerdere Nationale Vrijheidsonderzoeken van het Nationaal Comité 4 en 5 mei. En dat is vreemd, met twee miljoen mensen die verbonden zijn of zich verbonden voelen met Nederlands-Indië en Indonesië.

Jan van Kooten, directeur van het **Nationaal Comité 4 en 5 mei**, is dan ook enthousiast over het lespakket: "Het boek *De lange reis van de Poesaka* is heel geschikt voor jongeren door de kracht van de persoonlijke verhalen. Het is positief van toon, ondanks het 'zware' onderwerp over de oorlogsjaren en de onafhankelijkheidsstrijd die erop volgde.

Dit jubileumboek maakt ook duidelijk en invoelbaar dat de zo-

genoemde bevrijding van Nederlands-Indië onlosmakelijk is verbonden met de dekolonisatie van Indonesië."

Ook Erry Stoové, voorzitter van de **Stichting Nationale Herdenking 15 augustus 1945**, is opgetogen over het lespakket: "Dit is een initiatief waar de Nederlands-Indische gemeenschap lang naar uitgekeken heeft. Het is belangrijk dat de jeugd kennisneemt van onze geschiedenis, die ook hun geschiedenis is."

Wat maakt het lespakket aantrekkelijk?

De scholen ontvangen een compleet lespakket, dat bestaat uit het jubileumboek *'De lange reis van de Poesaka'*, zes lesbrieven, een documentaire en een geïllustreerde docentenhandleiding voor de docenten geschiedenis en maatschappijleer.

Scholieren vanaf de derde jaarlaag kunnen tijdens twee à drie lessen zelf aan de slag met digitale (oorlogs)bronnen en zo online zoeken naar de verhalen achter de personen. In de documentaire vertellen zes overlevenden, als laatste ooggetuigen, over gebeurtenissen die deel uitmaken van de Nederlandse geschiedenis. Samen met het historische beeld- en filmmateriaal brengen zij het verleden heel dichtbij.

Over de auteur

Simone Berger-Straakenbroek is schrijfster en geeft interactieve lezingen en workshops over familiegeschiedenis en Nederlands-Indië. Zij is opgegroeid met de verhalen van haar familie over het leven in Medan op Sumatra. In 2016 verscheen haar eerste boek *Istori Kita. Jouw*

familiegeschiedenis, een leidraad en doe-boek om de herinneringen terug te brengen en samen met familieleden vast te leggen voor de volgende generaties. Schrijfster Sylvia Pessireron verzorgde de eindredactie. Haar tweede boek 'De lange reis van de Poesaka' maakte zij samen met fotograaf Armando Ello.

'Simone Berger is een herinneringskunstenaar die oud en jong aanspoort hun Indische verleden te verkennen. Ze port ons geheugen op voorbeeldige, aanste-

kelijke wijze op. Geuren en smaken komen weer terug als je haar leest.' – Adriaan van Dis.

Het lespakket 'De bevrijding in Nederlands-Indië en de Tweede Wereldoorlog in Zuidoost-Azië' wordt aan middelbare scholen in Zuid-Holland geschonken dankzij bijdragen van de provincie Zuid-Holland en het Mondriaan Fonds uit de speciale subsidieregeling 75 jaar Vrijheid. Het lespakket werd gerealiseerd in samenwerking met LM Publishers.

[Bekijk het lespakket](#)

5000 Kamptekeningen uit Nederlands-Indië

In "Het Geheugen Van Nederland" van het Nationaal Archief bevinden zich bijna 5000 tekeningen, gemaakt door gevangenen in de Japanse concentratiekampen in voormalig Nederlands-Indië.

De tekeningen staan op 247 pagina's en bevatten 20 afbeeldingen per pagina.

De LINK naar deze kamptekeningen op de website van Het Nationaal Archief vindt u [HIER](#).

Kampnummers (2)

Door: Boudewijn van Oort

De internerings politiek tijdens de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië ligt nu al lang achter ons, en de generaties die deze ellende meemaakten, zijn bijna uitgestorven. Al wat over blijft zijn de honderden familieverhalen, grotendeels gebaseerd op dagboeken, die sindsdien trachten die geschiedenis voor de eeuwigheid vast te leggen. Maar hoofdzakelijk waren dat allemaal kampverhalen dat een beeld gaf van de kamptijd en alleen maar vanuit één gezichtspunt: namelijk de schrijver of schrijfster.

Ik probeer met voorgaande, zowel als dit verhaal, een meer globaal overzicht te verlenen en ik baseer mijn observaties op de lijsten van namen die de chaos van de vreemde vrede na 15 augustus 1945, overleefde. Deze lijsten werden verzameld door verscheidene instanties en later in hun geheel beschikbaar gemaakt via de Internet en een enorme

tijdbesteding van Henk Beekhuis (www.japanseburgerkampen.nl).

Op die website heeft de heer Beekhuis ook de geschatte eind bevolking in de kampen vermeld. Deze gegevens zijn afkomstig uit de Kampen Atlas, samengesteld door van Dulm, Krijveld en andere en uitgebracht door de Asia Maior.

Vorige maand beschreef ik hoe schaars betrouwbare informatie hierover is: lijsten van namen en kamp nummers werden samengesteld in opdracht van de Japanse bezetter, in de mannenkampen als ook voor de vrouwenkampen. Die lijsten werden gebruikt om de geïnterneerden te beheren, onder ander door verhuizing in een soort menselijk sorteer operatie. De voornaamste sorteer sleutel was geslacht, en daarna werden variaties toegepast, een beetje als het beheer van een groente en fruitwinkel: de groenten hier – de vruchten daar,

en dan zijn er ettelijke twijfel gevallen – is een komkommer of tomaat een vrucht of groente? Planten hebben geen emotie of verstand en zijn ongevoelig voor familie verband. Het gaat een beetje anders met mensen. Ik zal in een later verhaal hierop terugkomen.

In de tabel een overzicht van de toestand in Augustus 1945 over geheel Indië. In de tabel ontbreekt informatie over de kleine eilanden, zoals Bali, Lombok, Flores, Timor enz. Tegen augustus 1945 had het Japanse leger die eilanden geheel ontruimd van Europese burgers (veelal missionarissen) en had hen samengebracht op Celebes (het tegenwoordige Sulawesi).

Duidelijk is het feit dat van de 85.000 kampbewoners aan het einde van de oorlog, bewijs van verblijf alleen maar geldt voor 30.000, oftewel ruwweg 30%. Hoe kwam dit? De voornaamste reden

Eiland	Mannen		Vrouwen	
	<i>Geschatte bevolking</i>	<i>Namen</i>	<i>Geschatte bevolking</i>	<i>Namen</i>
Java	27.470	8149	44.624	18.440
Sumatra	4018	905	7464	1848
Borneo	318	0	273	0
Celebes	830	634	1933	329
Totaal	31.367	8333	54.051	20.292

is dat bij het einde van de oorlog het Japanse leger door Tokyo werd bevolen om alle documentatie te vernietigen. Van de 48 burger interneringskampen die na de oorlog ontruimd moesten worden, waren er negenentwintig zonder enige naamlijsten. De voornaamste kampen in deze groep waren Kampong Makassar en het 15de bataljon kamp op Java.

Een tweede reden hiervoor is dat de vele naamlijsten van vrouwenkampen, vrijwel geen kindernamen noteerde: men nam genoeg alleen met de naam van het "hoofd van het gezin": Tjideng is daar een voorbeeld van. Hierbij een mooie foto van mijzelf, niet gedocumenteerd maar wel in Tjideng naast een onbekend jonger jochie. En velen lijsten bestaan alleen maar uit fragmenten.

Veronderstellen wij nu dat er ooit sprake zou zijn van vergoeding: hoe kan dit geregeld worden als er geen bewijs bestaat voor tweederde van de kampbewoners die de oorlog overleefd hebben? Maar laten wij dit terzijde leggen en verder gaan met een overzicht van de kamp geschiedenis? Laten wij beginnen met het idee van vrouwen- en mannenkampen.

Waarom achtte de Japanners het nodig om Europeanen op te sluiten? De vervolging in Nederland van Joden begon in ernst een jaar na de verovering terwijl de vervolging van Europeanen wonend in Indië vrijwel onmiddellijk na de wapenstilstand van 8 Maart, 1942 begon.

Zover als ik kan nagaan maakte deze ontwikkeling niet deel van de originele Japanse strategie. Het probleem dat het Japanse keizerrijk had was gebrek aan grondstoffen om hun stagnerende oorlog in China door te voeren. De verovering van Nederland door Nazi Duitsland maakte voor Japan het grondstaf rijke Indië, nu zonder koloniaal beheer, een aantrekkelijke aanwinst, maar wel ver weg. Verovering zou een dure grap worden, dat niet meer dan 120 dagen in beslag mocht nemen wegens gebrek aan olie. Japan wist donders goed dat de aantrekkelijke economie van Indië veel te danken had aan het Nederlandse bestuur. Bij een dergelijke gedachtegang past het opruimen van de Europeesche bevolking niet goed.

Maar de zonen van het land van de reizende zon gelukte het om hun doel in 90 dagen te bereiken, een meevaller, maar heel spoedig verloren velen in het leger het strategische doel uit het oog en kregen politieke overwegingen betreffende het bezette gebied snel de opperhand.

Het idee, daarentegen om Azië te ontdoen van Europeanen was een bijzonder aantrekkelijke doelstelling en gaf de uitgebreide oorlog een heilig doel. Zelfs in 1967, toen Japanse historici een gedetailleerde beschrijving publiceerden over het uitbreken van de oorlog, heeft overste Okamura die deel uit maakte van de Japanse aanval op Sumatra en Java luidruchtig geprotesteerd dat de historici het helemaal fout hadden. Japan begon de oorlog om Azië schoon te vegen van Westerse overheer-

sing, en niet voor de materialistische drang om de oliebronnen van Java, Sumatra en Borneo in handen te krijgen.¹

Politiek speelde een belangrijke rol. Het verwijderen van alle blanke mannen uit de samenleving van Indië, was misschien niet goed voor de economie, maar wel aantrekkelijk voor het grootste deel van de veroverde bevolking: de Aziaten, oftewel Indonesiërs, kregen nu die mooie baantjes. Van af het begin van de internering kwamen mannenkampen tot stand met alleen maar *totok* (volbloed Europeesche) mannen. Al heel gauw maakte het Japanse leger kennis met het verschijnsel van Indische Nederlanders en *Belanda Indo*, en moesten ze het idee van "volbloed" laten varen. De mannen kampen groeide snel, maar de economie werd er niet beter op. Niet iedereen kon in top baantje krijgen en werkeloosheid onder de minder geschoolde steeg.

Maar toch bleven de straten van de steden bevolkt met blanke gezichten: vrouwen, kinderen, gepensioneerde oudjes, en schoolkinderen die niet meer naar school mochten. Dankzij het wegvallen van maatschappelijke orde, kwamen onlusten regelmatig voor, en de oplossing was het verzamelen van al de nog vrijlopende Europeanen, en hun te verbergen uit het gezicht in wat eerst eufemistisch Beschermd Wijken werd genoemd, maar in Januari 1943 het duidelijke beeld van

¹ The Invasion of the Dutch East Indies, vertaald uit Japans door Willem Rimmelink (Leiden)

kamp kreeg: omheining met het zogenaamde *gedek* dat een zichtontnemende muur vormde en verder verfraaid werd met prikkeldraad en het bordje "verboden toegang".

Vanaf het begin af aan hadden de vrouwenkampen een gemengde bevolking.

Het percentage mannen verminderde gestaag, met behulp van naamlijsten, aantekeningen van geslacht en leeftijd en het begrip dat jongens ouder dan tien jaar, in feite mannen waren en niet in een vrouwenkamp thuishoorde.

Voor de gehele duur van de Japanse bezetting heeft het leger enorme moeite gemaakt om de geïnterneerde burgers verspreid, over 200 kampen in de hele archipel, netjes te scheiden in twee groepen: mannen en vrouwen, en zoveel mogelijk te concentreren in 48 kampen op de vier grootste eilanden, vooral Java.

Dit heeft het leger volgehouden tot lang nadat het duidelijk werd dat Japan de oorlog zou verliezen, en nadat Japan zelf al grotendeels verwoest was. Het resultaat was het grondige beschadiging van

de familiestructuur voor al de overlevenden Europeanen, met nadelige gevolgen die tot heden merkbaar zijn. De politieke voordelen voor Japan van de internering zijn daarentegen al lang vergeten.

In een volgend artikel, ga ik hier verder op in.

Boudewijn van Oort, auteur van Tjideng Reunion (in het Engels)
<http://www.boudewynvanoort.com>.

**Levering en reparatie van GSM, Tablet, Laptop, Desktop en alle randapparatuur.
Snel, vakkundig en redelijk geprijsd. Klik [hier](#) voor de aanbiedingen.**

**Torenstraat 48a
2513BS Den Haag
070-3642806**

www.borcaden.nl

(advertentie)

MUSEUM
SOPHIAHOF
van Indië tot nu

SOPHIAHOF

MUSEUM
SOPHIAHOF
van Indië tot nu

WO2 in 100 foto's – nu te zien in Museum Sophiahof

Onlangs werd het boek **De Tweede Wereldoorlog in 100 Foto's** gepubliceerd, met daarin ook foto's uit voormalig Nederlands-Indië, Suriname en de Antillen. Aan de samenstelling van het boek ging een zoektocht vooraf. Iedere provincie, inclusief

(Ctrl + Click op de afbeelding)

'Overzee', kon 50 foto's nomineren. De selectie van 50 foto's 'Overzee' is nu te zien in Museum Sophiahof.

Zo zijn er foto's van onder andere de Japanse inval, de Romusha's, interneringskampen, Surinaamse

Schutterij en de Surinaamse oorlogsvrijwilligers en het verzet op voormalig Nederlands Nieuw-Guinea tegen de Japanse bezetter, Molukse KNIL-militairen, Bersiap en het bezoek van Koningin Wilhelmina aan de Antillen.

De 50 foto's zijn gekozen op initiatief van het Indisch Herinneringscentrum, Stichting Pelita en het Moluks Historisch Museum. De foto's zijn te zien in de Sophiazaal.

Uw bezoek moet u vanwege de Corona-maatregelen wel even van tevoren reserveren via: info@museumsophiahof.nl of 070-2005060.

[RESERVEER HIER DIRECT](#)

Educatie 'Inclusief Indië' – Wie, wat, waar is Indisch?

Nog maar een paar weken, dan komt de digitale lesomgeving van 'Inclusief Indië' online. Vandaag geven we alvast een kleine *PREVIEW*. In de video 'Wie, wat waar is Indisch' leggen we op een laagdrempelige manier uit wat Indisch is. Het bijbehorende lesmateriaal is gericht op leerlingen

(Ctrl + click op de afbeelding)

van het Voortgezet Onderwijs en MBO.

Wil je als docent als eerste toegang tot het lesmateriaal van 'Inclusief Indië'?

Laat het ons even weten. Dan sturen wij je direct een LINK zodra het platform LIVE is.

Wordt vriend van het Indisch Herinneringscentrum

Het Indisch Herinneringscentrum zet zich in om de **geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië** en de gevolgen daarvan door te geven, levend te houden en te onderzoeken wat dit voor huidige generaties betekent.

Dat doen we voor u, maar ook graag samen met u! Als **Vriend** geeft u het Indisch Herinneringscentrum net even dat **extra**

steuntje in de rug. Met een donatie van minimaal € 25. per jaar ondersteunt u ons werk en bent u als Vriend op een speciale manier verbonden aan het **Indisch Herinneringscentrum**.

Vrienden hebben bovendien bij ons een streepje voor. U ontvangt als welkomstgeschenk het fotoboek 'Het Verhaal van Indië', een sfeerimpressie van de nationale overzichtstentoonstelling

'Het Verhaal van Indië' over de Nederlandse aanwezigheid in Indië, tijdens de Tweede Wereldoorlog en de periode daarna. Tevens het jeugdboek 'Nooit meer thuis', is een gevoelige jeugdroman over afscheid nemen van je moederland en aarden in een nieuw land van Martine Letterie. Verder ontvangt u ook eens per jaar een **speciale uitnodiging** alleen voor Vrienden.

Vriend worden kunt u [HIER](#).

Wordt vriend van Stichting Moluks Historisch Museum

Vindt u het belangrijk dat het Molukse culturele erfgoed toegankelijk is en bewaard blijft voor volgende generaties?

Word dan Vriend van Stichting Moluks Historisch Museum.

Met uw contributie maakt u het mogelijk dat Museum Sophiahof haar collecties beheert en presenteert, activiteiten en herdenkingen organiseert en ervoor zorg draagt

dat de Molukse geschiedenis en cultuur zichtbaar zijn in de Nederlandse samenleving.

De [Vriendenwerkgroep](#) van de Stichting MHM is daarom deze Vriendencampagne gestart.

Voor 25 euro bent u Vriend voor een heel jaar. Kiest u ervoor om meer te doneren, dan is dat natuurlijk welkom!

Om kosten te besparen werkt de Stichting MHM niet met een acceptgiro of met automatische incasso.

U dient de jaarlijkse contributie zelf over te maken.

Het lidmaatschap geldt voor 1 kalenderjaar. U betaalt uw contributie bij aanvang en vervolgens per 1 januari van elk jaar.

Met uw Vriendenlidmaatschap verzekert u zich van:

- Uitnodigingen voor Vriendenbijeenkomsten
- Vooraankondigingen van veel overige bijeenkomsten, georganiseerd door Stichting MHM
- De digitale Nieuwsbrieven
- Mogelijkheid om deel te nemen aan verrassingsacties (zoals het verloten van boeken)

Wilt u Stichting MHM ook in natura steunen als sponsor door bijvoorbeeld een zaal of faciliteiten ter

beschikking te stellen voor onze evenementen of voor producten?

Mail via info@museum-maluku.nl
Wij gaan graag met u in gesprek om te kijken wat we voor elkaar kunnen betekenen. Meer weten over doneren en de fiscale aftrekbaarheid?

Alle informatie vindt u [hier](#).
Vriend worden kunt u [hier](#).

Museum Sophiahof
Sophialaan 10
2514 JR Den Haag
Tel: 070-2002500

Uitgebreide boekbespreking Door: Jeroen van der Kris **Uit naam van de Majesteit. Het leven van J.B. van Heutsz - Vilan van de Loo**

Generaal Jo van Heutsz. *Als gouverneur onderwierp hij de bevolking van Atjeh met grof militair geweld. Een biografie laat hem ook zien als een modern denkend mens.*

Er zijn weinig mensen in de Nederlandse geschiedenis die zó hoog op een voetstuk werden geplaatst, om vervolgens zó diep te vallen. Het verhaal van Jo van Heutsz is, hoe dan ook, opmerkelijk. Toen hij 1904 uit Indië naar Nederland kwam voor een gesprek over zijn benoeming tot gouverneur-generaal was er

Jo van Heutsz

sprake van nationale hysterie. Op elk station waar hij uit de trein stapte - Roosendaal, Breda, Den

Bosch, Nijmegen, Rotterdam, Den Haag, Amsterdam - wachtten hem notabelen, muziekkorpsen en juichende massa's. Van Heutsz (1851-1924) werd gezien als de man die de al jaren slepende oorlog in Atjeh eindelijk in Nederlands voordeel had beslecht. Een Hollandse held.

Na zijn dood kreeg hij een staatsbegrafenis. Wilhelmina stelde het Paleis op de Dam beschikbaar voor de genodigden. En in 1935 onthulde ze in Amsterdam een groot monument voor hem. Sinds 2003 heet dat het Monument

Indië-Nederland – de naam Van Heutsz is te zeer bezoedeld door koloniaal geweld.

Bij de verkiezing van 'grootste Nederlander' in 2004 stond Van Heutsz niet op de lijst van 200 genomineerden.

Je zou denken: zo iemand verdient wel een degelijke, moderne biografie. Die was er gek genoeg niet. Vilan van de Loo (1961) hoopt de leemte te vullen met *Uit naam van de majesteit*. Haar interesse werd gewekt toen ze ontdekte dat hij subsidie gaf aan 'Pa' van der Steur, een zendeling die zich inzette voor verwaarloosde kinderen. 'Liefde voor kinderen, dat kon ik niet rijmen met het beeld van ruwe houwdegen', schrijft ze in haar voorwoord.

Van Heutsz bij Bate Ilie in Atjeh

Zelf had Van Heutsz beslist geen gemakkelijke jeugd. Zijn vader, ook beroepsmilitair, dronk. Een veiligheidsrisico: als magazijnmeester was hij verantwoordelijk voor een depot met buskruit.

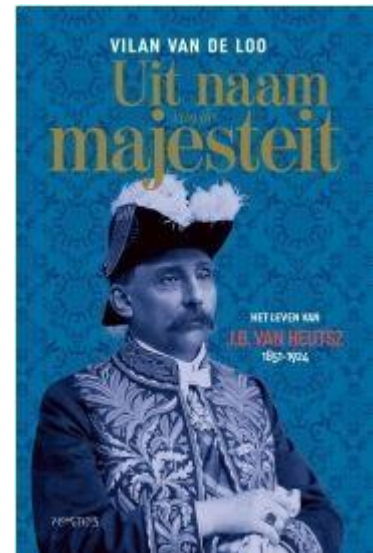
Carrièrekansen

Jo van Heutsz meldde zich in 1873 voor Atjeh. Dat bood carrièrekansen. En hij zou daar geen last hebben van de naam van zijn vader. Atjeh is de constante in de carrière van Van Heutsz. Als hij

een tijdje elders had gediend, keerde hij telkens weer terug naar de opstandige provincie, waar sinds 1873 een oorlog woedde. Telkens in een hogere rang. In 1898 werd hij gouverneur van Atjeh. 'Pacificatie' werd zijn werkwijze eufemistisch genoemd. Dat betekende: een gebied onderwerpen met militair geweld, de bevolking registreren en ontwapenen, en vervolgens economisch exploiteren.

Dus gewoon een houwdegen? Het beeld blijkt inderdaad genuanceerder. Verlicht is een groot woord. Maar Van Heutsz was óók degene die de 'inheemse' Raden Mas Ario Koesoema Joedha een bestuursfunctie gaf – tot woede van de koloniale gemeenschap. En het kon nog gekker: Van Heutsz liet een vrouw, Laura Ellinger, het 'groot ambtenaarsexamen' afleggen, zodat ze carrière zou kunnen maken in het 'binnenlands bestuur'. Ze slaagde. Maar een vrouw die mannen bevelen zou kunnen geven? Dat vond men in Den Haag te ver gaan.

Dit soort observaties versterkt het gevoel: deze man had een betere biografie verdiend. Want *Uit naam van de majesteit* blijft helaas nogal aan de oppervlakte. Het boek leunt zwaar op (te) lange citaten uit kranten. Blijkbaar ontbrak het de auteur aan bronnen die een beter zicht konden bieden op het gevoelsleven van haar hoofdpersoon. Als zijn broer Pierre overlijdt, merkt ze op: 'Het moet een diep verdriet zijn geweest.' En bij de dood van Van Heutsz' echtgenote Marie (doodsoorzaak onbekend): 'Haar overlijden moet een schok geweest zijn.' Bronnen ontbreken blijkbaar.

'Atjehmethode'

De biografie concentreert zich (noodgedwongen?) op politieke en militaire aspecten. Maar aan het geweld waarmee Van Heutsz tegenwoordig wordt geassocieerd worden weinig woorden vuilgemaakt.

Als gouverneur van Indië paste hij zijn 'Atjehmethode' toe op de hele kolonie. Van de Loo maakt kort melding van 'naar schatting 50.000 doden in de buitengewesten'. Onbeantwoorde vragen dringen zich op: was dat louter de verantwoordelijkheid van Van Heutsz? Hoeveel of weinig is dat als je het vergelijkt met andere koloniale mogendheden? En is de reputatie van houwdegen niet gewoon terecht?

Het wekt geen verbazing dat het werk bij Van Heutsz steeds op de eerste plaats kwam. Onthullend en ook een beetje tragisch is wel een passage uit een brief waarin hij in 1903 schreef: 'werkelijke vriendschap sloot ik in Indië nooit'.

Java Post. ISBN: 9789044643770. Prijs: € 29,99

Wilt u blijk geven van uw waardering voor NICC Magazine en het vele werk dat wij hiervoor maandelijks verrichten? Maakt u dan een vrijwillige donatie over op ons bankrekeningnummer **NL39 RABO 0129 2168 36**, t.n.v. NICC te Den Haag. Dank u wel.

Petitie nr. 308 aangeboden aan de Ambassadeur van Japan

Zijne Excellentie Shinzo ABE
Eerste Minister van Japan

(Nederlandse vertaling)

Den Haag, 14 juli 2020

Petitie: 308

Onderwerp: 75 jaar geleden eindigde de Tweede Wereldoorlog op 15 augustus 1945.

Excellentie

Op 15 augustus zullen we herinneren dat 75 jaar geleden de Tweede Wereldoorlog eindigde. Een herinnering met verdriet en pijn voor de leden van de Stichting Japanse Ereschulden en andere overlevenden van de Japanse militaire bezetting van Nederlands-Indië. Maar ook, voor reflectie en hoop dat de regering en het volk van Japan op een dag morele verantwoordelijkheid voor die bezetting zal aanvaarden. De ontkenning en het gebrek aan empathie geeft blijvende woede! Het is beschamend dat de bevolking van Japan en zijn huidige regering de traditionele Japanse cultuur van eer en daaruit volgende verplichtingen verwaarlozen. Na meer dan 300 petitie's hebben we geen persoonlijke reactie van de Eerste Minister van Japan ontvangen. Dit gebrek aan innerlijke beschaving is Japan en haar bevolking onwaardig.

Eerste Minister,

Dit jaar zal de herdenkingsceremonie beperkt blijven tot zeer weinig aanwezigen als gevolg van de Corona-pandemie. Zijne Majesteit Koning Willem Alexander zal aanwezig zijn bij de ceremonie en hoogstwaarschijnlijk een historische toespraak houden. De sobere ceremonie zal op grote schaal worden gevolgd op televisie en radio. Hopelijk zal zijn toespraak de vele slachtoffers en nabestaanden die niet aanwezig kunnen zijn troosten.

Eerste Minister,

Op dinsdag 11 augustus 2020 komt de Stichting Japanse Ereschulden opnieuw bijeen voor de traditionele tweede dinsdag van de maand demonstratie. Sinds maart moesten we, als gevolg van de Corona-pandemie, de demonstraties afzeggen, maar konden we onze petitie's, gericht aan u als Eerste Minister, aan de Japanse Ambassadeur in Den Haag overhandigen. Op die dinsdag 11 augustus, drie dagen voor onze herdenking, zou het opportuun zijn om via de Ambassadeur van Japan in Den Haag, van u een persoonlijke boodschap van medeleven en respect voor de nog levende slachtoffers en nabestaanden van de omgekomen slachtoffers te ontvangen.

Eerste Minister,

In afwachting van uw persoonlijke boodschap.

Namens de Stichting Japanse Ereschulden,
J.F. van Wagendonk
voorzitter

(Original English version: Petition # 308: Giri "[75 years ago World War Two ended on 15th august 1945](#)")

Boekbespreking, e-Books, CD & DVD, Presentatie & Signeren

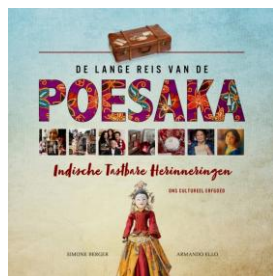
De kolonieman – Angelië Sens. Biografie over Johannes van den Bosch (1780-1844), volksverheffer in naam van de Koning. Begin negentiende eeuw is Napoleon verslagen en het prille Koninkrijk der Nederlanden moet zich opnieuw uitvinden. Een cruciale spil hierin is Johannes van den Bosch. In zijn 45-jarige carrière wendt de visionaire militair, bestuurder, econoom en staatsman op doortastende wijze zijn geestelijke veerkracht en talenten aan bij de

opbouw van het Nederlandse imperium onder de nieuwe koning Willem I. Zijn in 1818 opgerichte Maatschappij van Weldadigheid heeft bij vele generaties Nederlanders sporen nagelaten die nog altijd doorklinken. Minder bekend is dat Van den Bosch ook grote daadkracht heeft laten zien in die andere koloniën: de (bijna) afschaffing van de slavernij in Suriname en de invoering van het Cultuurstelsel in de Indonesische archipel zijn hier de meest pregnante voorbeelden van. De rode draad in zijn denken en handelen was de economische en sociale verheffing van zowel de paupers in Hollandse steden, de boeren in de Javaanse desa's als de slaven op Surinaamse plantages. Daardoor was hij niet onomstreden. Door sommigen beschouwd als utopisch socialist en wegbereider van de moderne verzorgingsstaat, door anderen als een puur pragmatische *macher*, ja zelfs een schurk. In deze fascinerende biografie schetst Angelië Sens

een schitterend beeld van een tijdperk op een kantelpunt naar de moderne samenleving. *ISBN: 9789460038914 (hardcover), 9789460039027 (e-book). Prijs: € 39,99 (hardcover), € 17,39 (e-book).*

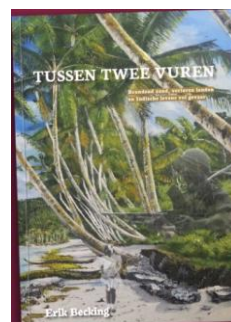
De lange reis van de Poesaka – Simone Berger & Armando Ello. Indische tastbare herinneringen. Ontdek het persoonlijke verhaal achter de uitverkoren Poesaka's, een waardevol erfstuk uit Nederlands-Indië of Indonesië, van Adriaan van Dis, Marion Bloem en vele anderen, personen die de afgelopen jaren op het pad van Berger en Ello kwamen en hen inspireerden en nieuwsgierig maakten naar hun Poesaka. Nog nooit is geschiedenis zo tastbaar geweest. De creatieve fotograaf, filmer en auteur Armando Ello en herinneringskunstenaar Simone Berger – volgens Adriaan van Dis – bundelen hun ervaring en passie

en geven een gezicht aan de vele nog niet vertelde Indische verhalen. Stuk voor stuk kleine persoonlijke en intense geschiedenissen, die niet in de schoolboeken zijn terug te vinden, maar hier worden uitvergroet. Door het levenspad van de Poesaka te volgen, een waardevol erfstuk uit Nederlands-Indië of Indonesië, leggen zij van ruim dertig personen de familiegeschiedenis vast. Zij geven hiermee een stem aan de eerste generatie en hun nazaten. Resultaat zijn mooie verhalen, enerzijds over tempo doeloe (vroeger), anderzijds over ontberingen, veerkracht en wilskracht en de kracht van vergeven

en verzoening. De in dit boek geïnterviewde personen laten zien hoe zij het beste van twee werelden hebben weten te verbinden. De lezer wordt in elk verhaal meegenomen naar het vooroorlogse Indië, de tijd van de Japanse bezetting en de naoorlogse jaren. De verhalen markeren de geschiedenis van Nederlands-Indië en de jonge republiek Indonesië en geven inzicht in de redenen waarom families besloten te vertrekken. De Poesaka's krijgen hierdoor een diepere betekenis met een belangrijke symbolische en emotionele waarde. De verrassende en originele Poesaka's zijn vaak de enige tastbare herinnering en link naar het verre huis en leven van de (groot)ouders. Ze werden op het schip of in het vliegtuig meegenomen toen familieleden met een paar koffers naar Nederland vertrokken om daar een nieuw thuis te creëren. Ontdek het persoonlijke verhaal achter de uitverkoren Poesaka's van Adriaan van Dis, Marion Bloem en vele anderen, personen die de afgelopen jaren op het pad van Berger en Ello kwamen en hen inspireerden en nieuwsgierig maakten naar hun Poesaka. *ISBN: 9789460224973. Prijs: € 29,50.*

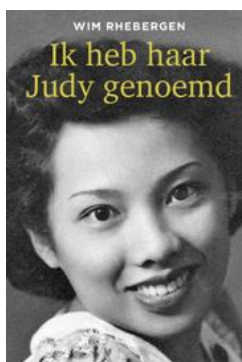
Tussen Twee Vuren – Erik Becking. *Tussen Twee Vuren. Brandend zand, verloren landen*

en *Indische levens vol gevaar* is geschreven door Erik Becking, die als kind van twee Indo-pioniers

opgroeide tussen de Papoea's in voormalig Nederlands-Nieuw-Guinea. De roman verhaalt over de avonturen van een grote Indische familie in Nederlands-Indië, Nederlands-Nieuw-Guinea en een barakkenkamp in Rotterdam. De hoofdpersonen, Kerel en Constance, leefden tussen twee vuren en moesten vaak kiezen uit twee kwaden. Haar ouders waren een Javaans kruidenvrouwtje en een dolende Hollander. Zij overleefde de Japanse genocide én de terreur van Soekarno. Hij was de zoon van een beroemde KNIL-kapitein en een Soedanese prinses. Hij belandde in de hel van Hirohito, vocht een bloedige broederoorlog en nam wraak. Zwaar beschadigd knalden zij op elkaar in Nederlands-Nieuw-Guinea. De wederzijdse haat sloeg om in liefde en zij bouwden een paradijs tussen de Papoea's. Tot Soekarno hen ook daar verjoeg. Hoe verging het dit getraumatiseerde paar met hun half-wilde kinderen? De roman *'Tussen Twee Vuren'* over het leven van een Indische familie gedurende de dekolonisatie van het voormalig Nederlands-Indië, is ook te bestellen bij [Uitgeverij Probook](#). ISBN 9789090331713. Prijs: € 24,50.

Ik heb haar Judy genoemd – Wim Rhebergen. De hoofdpersoon is **Henny Schouten** die de oorlogsjaren in Nederlands Indië

doormaakte. Het boek geeft haar eigen blik op deze tijd weer en op wat er daarna gebeurde. Henny woonde de laatste jaren van haar leven in het Limburgse Heel met haar partner Leo Hendrikx, Enge-

landvaarder, Spitfire-piloot, en bierbrouwer. Op 17 maart jl. stierf ze aan corona. De tekst voor het boek was toen net klaar. Wanneer de oorlog Nederlands-Indië binnendringt, verandert het leven van Henny volledig. Het veilige, gelukkige bestaan van het jonge schoolmeisje transformeert langzaam in een afschuwelijke tijd vol verlies, pijn en armoede. In de bizarre dagen van de beginnende oorlog wordt Henny uitgehuwelijkt aan een vreemde man, om zo huisvesting voor haar familie veilig te stellen. Nog jong en niet-wetend wat moederschap inhoudt, bevalt ze van haar dochter Judy. Al snel ontwikkelt Henny zich van een onschuldig meisje tot een jonge vrouw die vecht voor haar familie, maar ook voor haar eigen geluk. *"Tevens kwam het bevel dat wij in onze tuin een schuilkelder moesten graven. Mam zorgde ervoor dat ieder van ons een rugtas gevuld met pyjama, kleren, kam, tandenborstel en nog andere benodigdheden kreeg, die we op een vaste, bereikbare plaats moesten neerleggen. Er werden sirene-oefeningen georganiseerd. Als de sirene loeide, moesten we allemaal zo snel mogelijk met onze rugtas de schuilkelder in". Ook te bestellen bij: [Uitgeverij Gopher](#) (+ € 5,00 p&p). ISBN: 9789493172647. Prijs: € 22,50.*

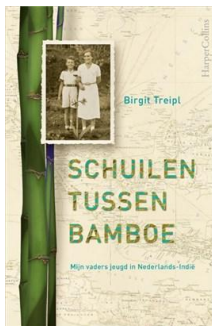
Indra: een wajangleven – Lizzy van Leeuwen. Biografie van Leo Broekveldt 1906 – 1992. Het verhaal van een markante Indisch-Nederlandse danser in postkoloniaal Nederland. In *Indra: een wajangleven* beschrijft Lizzy van Leeuwen een boeiend, veelzijdig leven én een onderbelicht gebleven deel van de laat-koloniale geschiedenis. De hoofdpersoon werd geboren als Leo Broekveldt in Nederlands-Indië, zoon van een Indische moeder en een Nederlandse topambtenaar. Hij vertrok als puber naar Nederland, studeerde rechten maar koos voor een leven als revuedanser. Onder

zijn artiestennaam Indra Kama-djojo zou hij uitgroeien tot een internationaal vermaard podiumkunstenaar. Zijn danskunst zette

hij na de oorlog in om steun te geven aan de jonge Indonesische republiek. Hij werd een invloedrijk persoon in de nieuwe naoorlogse wereld van dans en cultuur. In 1948 begon hij met een programma van Javaanse dans in het Tropenmuseum. Drie jaar later maakte hij zijn televisiedebuut, en maakte zowel in Amerika als in Nederland furore. Later volgden televisiesuccessen zoals de kinderserie *De avonturen van Kantjil* en de tv-serie *De stille Kracht*. Indra verzachtte voor velen het pijnlijke afscheid van Nederlands-Indië. Hij leefde met humor en branie, maar verzette zich tegen de meest gestelde vraag van de twintigste eeuw: wat ben je en waar hoor je bij? ISBN 9789045029245. Prijs: € 29,99.

Schuilen tussen bamboe – Birgit Treipl. De vader van Birgit, Victor, werd geboren in Nederlands-Indië, als enig kind van een Oostenrijks emigranten-echtpaar. Omdat Oostenrijk deel uitmaakte van het Duitse Rijk werden ze bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog door Nederland aangemerkt als 'staatsvijandelijke Duitsers'. Hun bezittingen, waaronder Grand Hotel Lembang, werden in beslag genomen en verkocht. Familieleden verdwijnen in Nederlandse kampen en Victor werd op zijn negende wees. Onder de gruwelen van de koloniale

oorlog sluimert ook een familiegeheim dat pas wordt onthuld wanneer Victor in 1949 wordt overgebracht naar een kamp in Batavia. Dit indrukwekkende boek bevat een belangrijk deel van de Nederlandse geschiedenis. En het brengt een andere en verruimde blik op de geschiedenis van Indië. ISBN: 9789402705638. Prijs: € 20,00.

Wat elke Indo moet weten - Raymond Zijlstra. Dit jaar, op 17 augustus 2020 is het precies 75 jaar geleden dat de republiek Indonesië (het voormalige Nederlands-Indië) zich na 350 jaar losmaakte van Nederland. Indonesië en Nederland hebben een 425-jarige durende verwantschap. Nederland telt naar schatting 1,5 á 2 miljoen inwoners van Indo-Europese afkomst van het 17,4 miljoen inwonertotaal. Er brak een uiterst gewelddadige periode aan met naar schatting vele duizenden en mogelijk tienduizenden doden, veelal Nederlanders en andere Indo-Europeanen, Molukkers die trouw bleven aan Oranje, maar ook Japanners én Indonesiërs moesten het ontgel-den. Indische, Indo-Chinese en Molukse jongeren namen op hun beurt wraak op elke aanval en verkrachting en vielen in militie-vorm de Pemuda's aan. Veel van die Indische/Molukse milities waren tezamen met de nog aanwezige, inmiddels ex-KNIL-militairen wel in staat

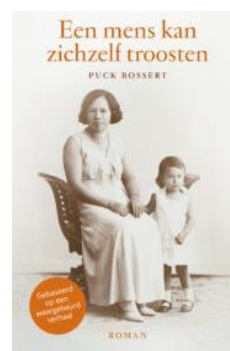
grote delen van de steden als Jakarta en Surabaya waar veel Indo-Chinese, Indische en Molukse families woonden, te vrijwaren van de Pemuda's. Een aantal Indische jongeren uit de 3e en de 4e generatie draagt kleding met batikprint of heeft andere typisch

Indische of Indonesische kenmerken zoals tatoeages met afbeeldingen van Balinese mythische figuren om zich te willen onderscheiden van de andere culturen in Nederland. Zij lijken daarmee aan te geven dat zij hun Indische roots niet willen vergeten. Ook te bestellen bij BOEKENbestellen ISBN nr. 9789464060997 Prijs: € 19,95.

Een mens kan zichzelf troosten - Puck Bossert. Deze debuutroman mag met recht een succes heten. De boeiende biografie over haar grootmoeder Kim A Thjang is een enorme inspiratiebron voor velen. Schrijfster Puck Bossert: "Ik wilde het verhaal van mijn grootmoeder al schrijven sinds ik een puber was, maar durfde dit pas na het overlijden van mijn moeder". Het boek is gebaseerd op het bewogen leven van haar Chinees-Indische grootmoeder Kim A Thjang. Kim was een 'buitenkamper'. Zij overleefde niet alleen de Japanse bezetting, maar ook een verhoor bij de Japanse politie. Ook de gewelddadigheden

van de nationa-listen tijdens de Bersiap periode na de oorlog spelen een grote rol. Direct na het uitkomen van haar biografie vlogen de boeken al over de toonbank. Puck Bossert: "Mijn grootmoeder was een kleine, maar oersterke vrouw die in haar leven werd geconfronteerd met uithuwelijking en vreselijke mishandelingen. Zo erg dat ze uiteindelijk moest vluchten. Ze moest haar twee kinderen noodgedwongen achterlaten. Toen ze uiteindelijk terecht kwam in Nederland en trouwde met een Hollandse man moest ze zwijgen over haar twee kinderen. Maar haar gruwelijke verleden haalde haar weer in toen

vijf decennia later haar 'voorkinderen' zich meldden". Het boek tart elke verbeelding en de kracht van deze kleine Chinees-Indische vrouw die na elke tegenslag weer weet op te krabbelen is ongekend; onafhankelijk en zelfstandig. Te bestellen bij de auteur <https://puckbossert.nl/bestellen/> ISBN nr. 9789090330136. Prijs: € 21.50, incl. verzendkosten.

De in deze rubriek besproken boeken, CD's en DVD's zijn verkrijgbaar bij de Internet Boekhandel Van Stockum in Den Haag of bij de erkende boekwinkel, tenzij anders vermeld

 VAN STOCKUM
INTERNET BOEKHANDEL
www.vanstockum.nl

Meer dan **120 titels** over Nederlands-Indië

Neem eens een kijkje in de **uitgebreide boekenwinkel** van Historiek.net:

<https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html>

Chinees-Indische restaurantcultuur is immaterieel Nederlands erfgoed

Door: Julie Ng

Julie Ng voor het voormalig restaurant van haar vader in Rozenburg

De Chinees-Indische restaurantcultuur wordt bijgeschreven in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland. Dit maakt Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland vandaag bekend.

Het initiatief is afkomstig van Stichting Meer Dan Babi Pangang dat onder meer ten doel heeft om Aziatische cultuur in de breedste zin van het woord te promoten.

Aanleiding voor 'Stichting Meer Dan Babi Pangang' is de grote terugloop in het aantal Chinees-Indische restaurants de afgelopen tien jaar (-22%) en daarmee het gegeven dat de cultuur van het Chinees-Indisch restaurant en de bijbehorende fusion gerechten (zoals bijvoorbeeld Babi Pangang) dreigen te verdwijnen uit het Nederlandse straatbeeld.

De 'Stichting Meer Dan Babi Pangang' is opgericht door In-Soo Radstake, (Zuid-Korea, voorzitter, [filmproducent](#) en cultureel ondernemer), [Julie Ng](#) (Hong Kong, secretaris, [schrijver](#) en documentaireregisseur), San Fu Maltha (Indonesië, penningmeester, [filmproducent](#) en [filmdistributeur](#)).

"Binnen de Chinees-Indische restaurantcultuur en haar gerechten komen verschillende culturen samen: de Chinese, de Indische en de Nederlandse, en komt voort uit de kruisbestuiving ertussen.

In de afgelopen anderhalf jaar hebben we hard gewerkt aan het erfgoedzorgplan waarmee we dit specifieke erfgoed willen borgen en een toekomst geven. We gaan dit onder meer doen door het ontwikkelen van een Babi Pangang 2.0, het organiseren van een Nationale Babi Pangang-dag en samen te werken met andere partijen", aldus de oprichters. Meer borgingsacties staan voor de toekomst op de kaart.

De indiening voor de inventaris door Stichting Meer Dan Babi Pangang werd mede ondertekend door [VCHO](#) (Vereniging Chinese-Aziatische Horeca Ondernemers, 1300 leden) en het Rotterdamse [Verhalenhuis Belvédère](#), dat gevestigd is op Katendrecht, daar waar de eerste Chinezen aankwamen in Nederland.

Li Ping Lin (directeur VCHO): "De Chinees-Indische restaurantcul-

tuur is onlosmakelijk verbonden met de geschiedenis van de Chinese gemeenschap in Nederland. Deze restaurants hebben niet alleen de basis gelegd voor de integratie en acceptatie van de Chinezen in Nederland, maar ook voor de populariteit van de huidige Chinese en Aziatische horeca.

Eten is een belangrijk onderdeel van de Chinese cultuur en wij zijn dan ook blij dat de unieke Chinees-Indische restaurantcultuur nu ook in Nederland de erkenning krijgt die het verdient".

Linda Malherbe (oprichter Verhalenhuis Belvédère): "Supermooi en zeer terecht dat de Chinees-Indische recepten en cultuur, en de restaurantverhalen, onderdeel van het mentale geheugen van zo vele Nederlanders als immaterieel erfgoed vastgelegd, bewaard en doorgegeven gaan worden".

Momenteel wordt door 'Stichting Meer Dan Babi Pangang' de documentaire [Meer dan babi pangang](#) is een lange bioscoopdocumentaire van regisseur Julie Ng. De docufilm is een persoonlijke en

culinaire zoektocht naar de culturele identiteit van de Chinese Nederlander waarbij de thema's integratie, assimilatie, identiteit en discriminatie worden uitgewerkt aan de hand van – misschien wel – het bekendste gerecht van Nederland: de babi pangang.

Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland stelt in haar persbericht het volgende: "Kenmerkend aan de Chinees-Indische Restaurantcultuur is het samenkomen van drie culturen: de Indische, de Chinese en de Nederlandse cultuur. Vanaf het moment dat men een Chinees Indisch restaurant binnenkomt gaat men min of meer op reis. Het is een plek overgoten met Chinoiserie, een vanuit de Westerse blik op Azië geïnspireerde omgeving.

Bij de Chinees Indische Restaurantcultuur zijn diverse groepen betrokken: de restauranteigenaars, de chefs, de restaurantbezoekers en de afhalers. Op het meerdanbabipangang.nl platform worden kennis, doelen en borgingsacties gedeeld waarmee de beoefenaars bekendheid en bewustwording creëren."

Bijschrijving in de lijst Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland geeft aan dat een erfgoedgemeenschap zich actief en bewust inzet voor de toekomst van haar immaterieel erfgoed. Het draagt bij aan bewustzijn van het belang van dit erfgoed binnen en buiten de gemeenschap. De Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland is een middel om erfgoedgemeenschappen te helpen in de borging van hun erfgoed.

Het gaat om immaterieel erfgoed dat in Nederland beoefend wordt.

Het [Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland](http://www.kenniscentrumimmaterieelerfgoednederland.nl) geeft uitvoering aan het 2003 UNESCO Verdrag in Nederland. Een van de verplichtingen die voortvloeit uit de ondertekening van dit verdrag is het samenstellen van een inventaris van immaterieel erfgoed. In Nederland is gekozen voor een bottom-up procedure, waarvoor de erfgoedgemeenschappen zelf hun immaterieel erfgoed voordragen.

Voor meer informatie nodigen wij u uit onze website te bekijken: <https://www.meerdanbabipangang.nl/>

Recept van de maand

Kelia Sumtera

Een heerlijk Sumatraans rundvleesgerecht met kerrie en kleine aardappeltjes.

Ingrediënten:

1 kilo doorregen runderlappen, 4 grote uien, 8 tenen knoflook, stukje verse gember van 4 cm, 1 stengel sereh, 2-3 eetl. plantaardige olie, 1 eetl. ketoembar, 2 theel. djinten, 3/4 theel. koenjit, 3/4 theel. trassi, 5 deciliter dunne santen, 2 daon djerok poeroet (citrusblad), 2-3 verse rode lomboks, 8 kemiri-noten, 10 nieuwe kleine aardappeltjes (of gewone krieltjes), Eventueel gekookte witte rijst (ca. 400 gr.).

Bereiding:

Snijdt het vlees in niet te kleine blokjes. Pel de ui en knoflook, schil de gember en hak alles grof. Trek de droge laagjes van de sereh en gebruik alleen het dikke

gedeelte; hak het grof. Stamp de uien, knoflook, gember en sereh tot pasta in de tjobek / vijzel of maal ze fijn in uw keukenmachine. Verwarm de olie in een braadpan en bak het vlees aan alle kanten

even aan; leg het op een bord. Bak dan al roerende de kruidenpasta 5 minuten. Voeg dan de ketoembar djinten, koenjit en trassi toe en bak ze even mee.

Giet de santen erbij, voeg de citrus blaadjes toe en breng aan de kook; laat nu 5-6 minuten op een laag vuur zachtjes doorkoken.

Snijdt intussen de pepertjes open, schraap met een lepeltje het zaad met zaadlijsten eruit, snijdt ze in halve ringetjes en voeg de pepers aan de saus toe. Hak of maal de Kemiries fijn en roer ze door de saus; breng het op smaak met zout. Doe het vlees erin en laat afgedekt, ongeveer, 1,5 uur op laag vuur stoven tot het behoorlijk zacht is. Voeg indien nodig extra santen of water toe tijdens het koken. Borstel de kleine aardappeltjes onder stromend water schoon en laat ze ook lekker mee pruttelen, tot ze gaar zijn en de saus dik is. Bestrooi naar wens met het fijngehakt groen van bosuitjes. **Selamat makan.**

Column

Door: Jan Tomasowa

Molukker in Nederland en orang Belanda op de Molukken.

Heel veel nakomelingen van Molukse KNIL-militairen in Nederland vinden tot op de dag van vandaag het behoud van de eigen cultuur nog steeds erg belangrijk. Het behoud van eigen cultuur betekent voor hen vooral het vasthouden aan de leefwijze zoals Molukse KNIL-militairen die meegenomen hebben vanuit voormalig Nederlands-Indië en specifiek de Molukken. Dat is inherent aan migratie.

Je zou het kunnen vergelijken met hoe de Nederlandse migranten in bijvoorbeeld Australië de Nederlandse cultuur van toen meenamen en men nog steeds op speciale dagen de klompdans laat zien en oude Nederlandse folkloristische liedjes ten gehore brengt.

De tweede generatie Molukkers wees in de zeventiger jaren massaal het integratiebeleid van het Nederlandse overheidsbeleid af. Men ageerde fel tegen termen als integratie, assimilatie en allochtoon. "Wij wonen tijdelijk in Nederland en willen terug naar ons eigen land de Molukken." Zij stonden met hun rug naar de Nederlandse samenleving. Hun blik was naar binnen gericht op de eigen gemeenschap in de eigen woonwijken.

Slechts een zeer klein gedeelte van de Molukse militairen keerde met hun gezin terug naar de Molukken. Dat werd hen door de achterblijvers heel kwalijk genomen omdat er nog steeds geen sprake was van een onafhankelijke republiek op de Molukken.

Tijdens de jaren 70 volgden jongeren van de 2^e generatie hun opleiding op Nederlandse scholen, werkten bij Nederlandse bedrijven en knoopten relaties aan met Nederlandse vrouwen en mannen. De meeste Molukkers woonden toen in aparte woonwijken en

kampen.

Vooral de jongeren werden heen en weer geslingerd tussen de Nederlandse en Molukse cultuur. Zij ontwikkelden een haat en liefde verhouding tussen de beide culturen.

De huidige derde en vierde generatie respecteert nog steeds wat zij meegekregen heeft over de Molukse cultuur, maar oriënteert zich tegelijkertijd meer op Nederland en op ontwikkelingen in met name de westerse wereld. Bewustzijn van etniciteit gaat nu meer langs de lijnen zwart en wit, Nederlands en niet-Nederlands en langs een gemeenschappelijke bewustwording van de gevolgen van racisme.

Steeds meer Molukkers leven samen of zijn getrouwd met een niet-Molukse partner en met een niet-Christelijke of een niet-westerse levensgezel. De komende decennia zullen de interetnische, interreligieuze en interculturele relaties sterk toenemen

De Molukse gemeenschap is al veel langer onderdeel van een afspiegeling van de Nederlandse maatschappij. Goed opgeleide Molukkers met een goed betaalde baan en een eigen huis in de stad leven anders dan de laag geschoolde werkloze Molukker op het platteland. Lang niet iedereen denkt meer hetzelfde over politiek en cultuur.

Over 100 jaar en nog langer zullen Molukkers deel blijven uitmaken van de Nederlandse samenleving. "Wij zijn hier tijdelijk en wij willen terug naar de Molukken" is al lang niet meer aan de orde.

Nu, na 69 jaar verblijf in Nederland en de geboorte van de 5^e generatie Molukkers spreekt men al over Molukse Nederlanders. Maar op de Molukken zelf noemt de bevolking hen orang orang Belanda. In het centrum van de stad Ambon herkent men onmiddellijk de Nederlandse Molukkers uit Holland. Ze spreken Nederlands met elkaar, beheersen in onvoldoende mate het Ambon-Maleis of Bahasa Indonesia. Het valt mij op dat zij nauwelijks contact hebben met een groot deel van de bevolking, namelijk de veelal islamitische nieuwkomers uit andere gebieden van Indonesië zoals o.a. Buginezen en Javanen.

Er zijn nauwelijks Molukkers vertrokken van uit Nederland om zich voorgoed op de Molukken te vestigen. Het is heel moeilijk om een baan in Indonesië te verwerven en van een inkomen uit arbeid in Indonesië te leven. Na hun pensionering heeft wel een klein aantal Molukse Nederlanders zich in Indonesië gevestigd. Ik wil mij op de plek waar ik woon, thuis en gelukkig voelen.

Een groot deel van mijn leven heb ik in Amsterdam, voor mij de mooiste stad ter wereld, gewoond. Samen met mijn vrouw Dolly Hitipeuw woonde en werkte ik langere tijd in Indonesië op Lombok, West Papoea en Ambon.

Sinds 2019 wonen wij nu permanent op het eiland Bali. Voor mijn vrienden in Nederland en Indonesië ben ik een Nederlander met Indonesische roots.

Ik voel mij thuis in Nederland, senang in Indonesië en gelukkig op Bali.

OPROEP nabestaanden krijgsgevangenkamp FUKUOKA-14

Wij, **Stichting Monument Nagasaki**, zijn op zoek naar nabestaanden van de krijgsgevangenen van Kamp Fukuoka 14 te Nagasaki. Wij willen hen op de hoogte brengen, dat wij een monument aan het realiseren zijn, welke wij in mei 2021 willen gaan onthullen in Japan. Kunt u ons hier bij helpen? Hieronder de kamplijst met namen van deze gevangenen en het testimonium van mijn vader.

<https://www.japansekrijgsgevangenkampen.nl/Naamlijst%20Fukuoka%2014B.htm>

<http://www.indischhistorisch.nl/tweede/oorlog-en-bersiap/oorlog-en-bersiap-dit-mag-nooit-meer-gebeuren/>

Daarnaast zijn wij volop bezig om een website over Kamp Fukuoka 14b op te richten, welke wij willen lanceren op 9 augustus a.s. tijdens de 75e herdenking van de atoombomaanval op Nagasaki. Dit als een soort van virtuele herdenking in deze Coronacrisis. In aanloop naar deze datum en de onthulling volgend jaar, willen wij alle krijgsgevangenen een gezicht geven op deze website. Het is daarom van belang om zoveel mogelijk nabestaanden te traceren. In afwachting op bericht uwerzijds verblijf ik met vriendelijke groet,

Rob Schouten,
Voorzitter Stichting Monument Nagasaki

Links4U Interessante, handige, leerzame LINKS voor iedereen

Indopedia, Indische Encyclopedie / Bibliotheek / Indisch erfgoed / naslagwerk over voormalig Nederlands-Indië. <https://www.indopedia.nl/>

Doorlink-website naar veel Indische en Indisch gerelateerde websites, blogs, personen en onderwerpen. <https://linkenindisch4ever.wordpress.com/>

Website over online **geschiedenis** van/voor Indische Nederlanders. <http://www.indischhistorisch.nl>

Organisaties die **archieven** bezitten over de **oorlog in Indië, de Bersiap en dekolonisatie**. <https://www.tweedewereldoorlog.nl/bronnen/archieven/indisch-erfgoed>

Boten en passagierslijsten 1946 – 1964. <https://www.passagierslijsten1945-1964.nl/boten/index.html?fbclid=IwAR0Xl3D08q2w9zxR3V90-6IiIq5bCnctqZFNUChXSxkqG1OBwZPmK7xXeAq>

Meer dan **120 titels** over Nederlands-Indië in de **boekenwinkel van Historiek.net**. <https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html>

Veel informatie over **schoollespakketten** over voormalig Nederlands-Indië. www.gastdocenten.com

Een ware schat aan foto's in kleur op **Monochrome Specter** uit de Tweede Wereldoorlog in ZO-Azië. blog.livedoor.jp/irootoko_jr/

Het **Indisch Herinneringscentrum** Sophiahof, Den Haag www.indischherinneringscentrum.nl

Moluks Historisch Museum [M.H.M.] Sophiahof, Den Haag <http://www.museum-maluku.nl/>

Indisch/Moluks **Museum Sophiahof** in Den Haag. <https://www.museum-sophiahof.nl/>

Indisch Familie Archief <http://www.indischfamiliearchief.nl/>

Website over de **ervaringen van Indo's** op Java, die na de onafhankelijkheid in Indonesië gebleven zijn www.indo-in-indonesie.com/

Museon in Den Haag met een bijzonder mooie en uitgebreide museale collectie over Nederlands-Indië. <https://www.museon.nl>

Culturele website voor **Chinese en Chinees-Indische** gemeenschap. <https://www.inisiatip.nl>

Website over de diversiteit van de **Chinees-Indische gemeenschap** in Nederland. <https://www.meerdanbabipangang.nl/>

Wie (her)kent deze foto's? Website van het **Tropenmuseum**. <http://www.fotozoektfamilie.nl/>

EYE Filmmuseum, deelcollectie Nederlands-Indië.

<https://www.eyefilm.nl/collectie/zoeken-en-kijken/deelcollecties/nederlands-indi%C3%AB>

Stichting die ijvert voor erkenning en betaling van **Japanse Ereschulden** door Japan aan WO II slachtoffers <http://www.japanse-ereschulden.nl/>

Stichting **Dialogo Nederland-Japan-Indonesië** (NJI) organiseert jaarlijks conferenties en andere activiteiten. <http://www.dialogonji.org>

Toonaangevend **Indisch maandblad** (glossy). <http://www.moesson.nl/>

Informatieve website over de beruchte **moord op Chinezen** in 1740 in Indië. <http://home.iae.nl/users/arcengel/NedIndie/chinezen.htm>

Landgoed Bronbeek (Kumpulan, **Museum Bronbeek** en meer) in Arnhem. www.bronbeek.nl

Veel informatie over **Batik** activiteiten van **Sabine Bolk**. Ook via facebook en YouTube. www.sabinebolk.nl

Zeeuws Veilinghuis gespecialiseerd in kunst en schilderijen van bekende Indische schilders. www.zeeuwsveilinghuis.nl

De Vries Antiek, items uit voormalig Nederlands-Indië, o.a. koloniale meubelen. **Specialist in Kunst en krissen**. <http://www.devriesantiek.nl> en <http://www.kris-keris.com>

Zeldzame boeken en andere artikelen o.a. over Nederlands-Indië en de VOC. Verkoop en veilingen: www.gertjanbestebreurtje.com

Online verkoop van bijzondere boeken over Indië en Indonesië: <https://www.doornweerdje.nl/c-4286777/ned-indie-en-indonesie/>

Stichting Indisch Erfgoed, mede-organisator **Themazondagen** op Bronbeek: www.indischerfgoed.nl

Non-profit **online museum** in de Verenigde Staten van Amerika, <http://www.eastindiesmuseum.com>

Website over **Nederlandse militairen** in Indië 1946-1949. <http://www.indiegangers.nl/>

Actuele items en achtergrondartikelen van de **Nederlandse Krijgsmacht**. <https://www.nederlandsekrijgsmacht.nl/index.php/nieuws/>

De **Jeugdwebsite** van de Oorlogsgraven Stichting (Ned.-Indië). <http://www.eenlevenverloren.nl/index.php?qo=home.personen@pagenr=1>

Informatie over de **Nationale Indië-Herdenking** op 15 augustus. www.indieherdenking.nl

Website **genealogisch onderzoek** http://www.stamboomforum.nl/subfora/127/2/21753/0/bronnen_voor_familieonderzoek_nederlands_indie

Info over boeken, artikelen, TV- en radiodocumentaires plus LINKS over de **Pakan-Baroe Spoorweg**. <http://pakanbaroe.my-free.website/>

Alle bandjes, foto's en verdere **info** over **Indorock**. <http://indorock.home.xs4.nl>

Facebook pagina's over alles wat te maken heeft met Nederlands-Indië en het Indisch erfgoed. <https://www.facebook.com/pages/?category=top>

Vereniging van **Overlevenden en Nabestaanden van Slag in de Javazee 1942** (V.O.N.). Herdenkingsreizen <https://www.imexbo.nl/slag-javazee>

Stichting voor en door de **Molukse gemeenschap**: www.muhabbat.nl

Een van de betere **YouTube** kanalen over **Indonesisch koken**: Peters Keuken, met authentieke recepten. https://www.youtube.com/channel/UC9fmZUQ6yK7VtA6CpcsG0LQ/videos?disable_polymer=1

Links over **Indisch** en **Indonesisch** koken, recepten, cursussen, toko's, restaurants, afhaalmaaltijden, kookworkshops, etc. <https://indisch-eten.startpagina.nl>

Pasar organisatoren & Evenementenbureaus

<http://www.istimewa-events.nl>

<https://www.pasarstellar.nl/>

www.taman-indonesia.nl/

www.pasarmalamrijswijk.nl

www.tongtongfair.nl

<https://www.facebook.com/maluku-night>

www.oscoproductions.nl

www.pasarsluisakil.nl

<http://www.zinzia.nl>

www.raffyzorg.nl

Koorenhuis - Den Haag, allerlei cursussen en workshops op het gebied van muziek, dans, theater en kunst. <http://www.koorenhuis.nl>

Taman Indonesia, Het leukste kleine Indonesische dierenpark in Nederland. <http://www.taman-indonesia.nl>

Een digitaal **Indisch Museum**, <https://indischmuseum.wordpress.com>

Gamelanhuis - Amsterdam. Lessen, workshops en alles over Javaanse en Balinese traditionele Gamelan-instrumenten. <http://www.gamelanhuis.nl/>

De Surinaams Javaanse Culturele **Stichting Manggar Megar** houdt zich bezig met Gamelanmuziek, traditionele Javaanse dans en het Wayang Kulit theater. <http://www.manggaramegar.nl>

Weblog "**Indische Jeugd-letteren**" Blog van Marjorie van Putten: <http://indischejeugdletteren.wordpress.com/over-mij/>

Website **Indische Jeugdboeken**, compleet met een bestellink. <http://www.antiquariaat-anna.nl/boek/kameleonboeken>
Op zoek naar een **muziekoptreden** bij uw kumpulan? <http://www.kwekel-evenementen.nl/indische-artiesten.htm>

Theatervoorstellingen - Een informatieve website met heel veel voorstellingen, overal en voor iedere leeftijd. <http://www.kindertheater.nl/>

Kunstbende, Landelijke organisatie met afdelingen in alle provincies voor iedereen van 13 tot en met 18 jaar. <http://www.kunstbende.nl>

Een **Indische startpagina voor de jeugd**: <http://suara-barukecil.jouwpagina.nl>

Kinderboekenpraatjes. Veel boeken uitzoeken voor elke leeftijdsgroep. <http://www.kinderboekenpraatjes.nl>

Alles over **STIP Jeugdtheater**, over producties, impresariaat, enz. www.stipproducties.nl

Woonzorgcentrum voor Indische en Molukse ouderen 'Raffy'. <https://Raffyzorg.nl>

Van alles over **Papoea websites**. <https://Papua.startpagina.nl>

Nieuws en info over/uit **West Papua**. <http://www.tanahku.west-papua.nl>

Jeugdbieb, erg leuke en informatieve website. <http://www.jeugdbieb.nl>

Trefpunt Azië - Informatieve website met wetenswaardigheden uit ZO-Azië. <https://www.trefpuntazie.com>

Indowebshop voor alles voor de keuken, huishoud, kunst, textiel, boeken, sieraden en nog veel meer. <http://www.indowebshop.nl/>

Online **Aziatische supermarkt**, webshop en 20 fysieke winkels. <http://www.orientalwebshop.nl/>

Online de **lekkerste sambals** en meer bestellen en thuis laten bezorgen? Dat kan bij: <https://sambalshop.nu>

De Indische Agenda

LET OP! Sluitingsdatum kopij op 10 augustus 2020

Zo langzamerhand beginnen veel dingen weer een beetje op gang te komen, zij het met de bekende beperkingen zoals mondkapjes, 1,5 meter maatregel, tijdvensters, enz. Heel voorzichtig gaan ook wij de draad weer oppakken, waarbij wel vermeld moet worden dat voor de hier aangekondigde tentoonstellingen, exposities en allerhande activiteiten slechts een beperkt aantal bezoekers kan worden toegelaten. Hierdoor is het in de meeste gevallen helaas VERPLICHT van tevoren te reserveren, telefonisch, via e-mail of via de bij de berichten getoonde websites.

T/m 10 januari 2021: BALI – behind the scenes. Waar Bali aan het begin van de vorige eeuw nog nauwelijks bekend was als reisbestemming, barst het nu honderd jaar later, door de enorme toeristenstroom, uit haar voegen. En hoewel dit welvaart met zich meebrengt heeft het achter de schermen grote impact op de leefbaarheid van het eiland.

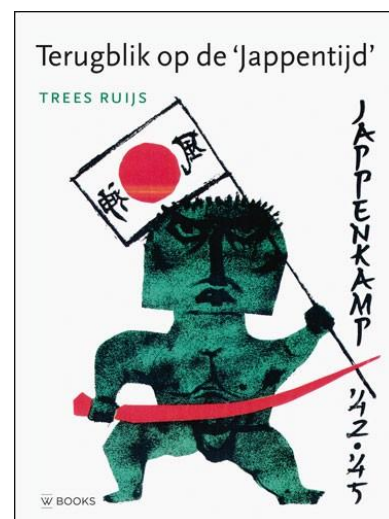

In de expo 'BALI - Behind the scenes', ervaar je hoe dit paradijselijke eiland onder druk staat, maar dat de cultuur nog springlevend is. Maak kennis met een hindoeïstische priester die tradities op eigen wijze in stand houdt en met de activistische kunstenaar Made Bayak die de plastic problematiek op Bali onder de aandacht brengt. De expo neemt je mee op reis naar Bali. Ontdek rituelen die je als toerist niet snel zal ervaren, krijg inzicht in de koloniale geschiedenis, bekijk bijzondere objecten en maak kennis met het werk van Balinese kunstenaars. Locatie: **Tropenmuseum**, Linnaeusstraat 2, 1092CK Amster-

dam. Openingstijden: Di. t/m Zo. 10.00 – 17.00 uur. Toegang Volv € 16,00, Jeugd 4-18 jr. € 8,00. Voor reserveringen zie de website <https://www.tropenmuseum.nl/>

16 augustus t/m 15 november 2020: Terugblik op de Jappentijd. Een overzichtstentoonstelling over het werk van Trees Ruijs. Trees studeerde schilderen aan de Koninklijke Academie in Den Haag. Haar jeugd bracht zij door in het voormalig Nederlands-Indië, wat in haar werk ook duidelijk naar voren komt. Zoals alle in Indië verblijvende Nederlanders, werd de uit 10 leden bestaande familie Ruijs geïnterneerd in Japane kampen gedurende de Tweede Wereldoorlog. Veertig jaar na hun bevrijding, maakte Trees een serie over deze periode, bestaande uit 23 werken waaronder meerluiken, die buiten haar eigen ervaringen, ook ingaat op de geschiedenis. Zoals de verbeelding van de aanval op Pearl Harbor, de atoombom t/m het bezoek van Hirohito aan koningin Juliana in 1971. Toen deze serie Terugblik op de 'Jappentijd' genaamd, in 1986 voor het eerst werd tentoongesteld, verrichtte historicus dr. Loe de Jong de opening, waarbij hij opmerkte dit werk historisch gezien even belangwekkend te achten als zijn eigen bijdrage aan de geschiedschrijving. Deze serie is in het jaar van Trees' dood (2016, Trees werd 91) aan het Museon in Den Haag

geschonken, ze zei hierover: mijn werk is thuisgekomen. Nu leent museum Trees Ruijs Huijs deze serie terug van het Museon, ter gelegenheid van de herdenking op 15 augustus van de 75-jarige Bevrijding van voormalig Nederlands Indië. Een indrukwekkende expositie, waarin de geschiedenis van de slachtoffers van de Japanse bezetting in beeld is gebracht. Locatie: **CBS gebouw Carbon6** (parkeren via CBS – weg), Kloosterweg 1, 6412 CN Heerlen. Geopend: donderdag t/m zondag, 12.00 tot 16.00 uur Toegang: volwassenen € 6,00; kinderen tot 12 jaar gratis entree.

Wij volgen het *coronaprotocol* van het RIVM voor musea. U hoeft zich niet van tevoren aan te melden. Echter per tijdseenheid mogen zich maximaal 20 personen in de tentoonstellingsruimte bevinden. www.treesruijshuijsmuseum.nl

Verras uw familielid, vriend(in), kennis of collega met een GRATIS ABONNEMENT OP NICC MAGAZINE
info@indisch-centrum-denhaag.nl

1ct

MEER DAN 40 LANDEN

1ct naar vaste lijn /min

NIEUW

Meer informatie

Colofon

**Maandelijks Digitaal Magazine
Nederlands Indisch Cultureel Centrum**

Hoofdredacteur: Hans Vogelsang

Redactie:

Han Dehne

Ron Kraft

Chinook de Deugd

Columnisten: Han Dehne, Jan Tomasowa

Correspondenten:

Silfraire Delhaye (Indisch Platform)

Jan van Wagendonk (Japanse Ereschulden)

Yvonne van Genugten (Museum Sophiahof)

Albert van Prehn (Muziek, column)

Armando Ello (Hoezo Indo)

Ivo Pabbruwe (New Zealand)

Vormgeving & lay-out: Hans Vogelsang

Technische realisatie & verzending:

Dennis van der Ham

<http://www.borcaden.nl/>

Versijning: ca. de 15^e van elke maand

Sluitingsdatum kopij en advertenties:

de 10^e van elke maand

Advertentietarieven: op aanvraag

Abonnementen NICC Magazine: GRATIS

info@indisch-centrum-den Haag.nl

Postadres: Newtonstraat 660

2562 LA Den Haag - Netherlands

W: www.indisch-centrum-den Haag.nl

E: <http://indisch-centrum-den Haag.blogspot.com>

@: info@indisch-centrum-den Haag.nl

Rabobank IBAN: NL39 RABO 0129 216 836

t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

BIC: RABONL2U

Overnemen van (delen van de) inhoud is toegestaan, mits met bronvermelding.

© 2020 N.I.C.C. Den Haag

MUSEUM SOPHIAHOF
van Indië tot nu

MUSEUM SOPHIAHOF
van Indië tot nu

Sophialaan 10 - 2514 JR Den Haag - Tel: 070-2002500

MUSEUM SOPHIAHOF IS GEOPEND:
dinsdag t/m zondag van 11.00 tot 17.00 uur

Toegangsprijzen:
Volwassene: € 9,50.
Kind 0-4 jr.: gratis
Jeugd 5 t/m 18 jr.: € 6,50.
CJP/Veteranenpas/Ooievaarspas: € 6,50
Groepen (> 15 pers.): € 6,50 pp.

Herdenkingssymbool Melati

De Melati, de Indische jasmijn, is het herdenkingsymbool dat u onder andere kunt dragen op 15 augustus.

Prijs: per stuk : € 3,00; per 5 stuks: € 12,50; per 10 stuks: € 25,00

De prijzen zijn incl. administratie- en verzendkosten (Nederland)

Bestellen: <http://webshop.indieherdenking.nl/nl/>

BORCADEN
BORCA ONLINE

Torenstraat 48a | 2513 BS Den Haag | Tel: 070-3642806

Wilt u familie, vrienden of leden van uw club of vereniging gratis abonnee maken? Gebruikt u dan dit formulier

e-mail adressenlijst

	NAAM	e-MAIL ADRES
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		

Deze e-mail-adressenlijst 'knippen en plakken' en versturen naar e-mail: info@indisch-centrum-den Haag.nl of printen en versturen per post (voldoende frankeren) naar: Administratie NICC Magazine # Newtonstraat 660 # 2562 LA Den Haag